

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Metody kreativního účetnictví, modely a jejich využití

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zita Drábková, Ph. D.

Autor:

Bc. Jitka Klečková

2014

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jitka KLEČKOVÁ**
Osobní číslo: **E12697**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Metody kreativního účetnictví, modely a jejich využití**
Zadávací katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem této práce je definovat neznámější metody kreativního účetnictví a vyhodnotit vybrané modely k identifikaci kreativního účetnictví včetně možností, omezení jejich využití.

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Literární rešerše
3. Metodika
4. Teoretická část
  - Definice kreativního účetnictví
  - Metody (techniky) kreativního účetnictví
  - Důvody využívání kreativního účetnictví
  - Boj proti kreativnímu účetnictví
5. Praktická část
  - Techniky kreativního účetnictví
  - Vybrané modely k identifikaci zmanipulovaných účetních výkazů
  - Vyhodnocení důsledků použití kreativního účetnictví a možností identifikace
6. Závěr
7. Summary
8. Použitá literatura
9. Přílohy

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

50 - 60 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

KRUPOVÁ, L., Kreativní účetnictví: Zneužívání účetnictví - možnosti a meze.

Praha: Komora auditorů ČR, 2001, 64 s. ISBN 80-902855-2-X

KOVANICOVÁ, D. Finanční účetnictví: světový koncept IFRS/IAS. 5.

aktualizované vydání. Praha: Polygon, 2005, 526 s. ISBN 80-7273-129-7

RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka k 1. 1. 2011. 11. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2011. 1 031 s. ISBN 978-80-7263-633-4

DVOŘÁKOVÁ, D. Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS.: 2. doplňkové a aktualizované vydání. Brno: Computer Press, 2008. 329 s. ISBN 978-80-251-1950-1

České účetní standardy pro podnikatele

Vyhláška č. 500/2002 Sb.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zita Drábková, Ph.D.

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

1. března 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

15. dubna 2014

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.

děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2013

Prohlášení

Tato diplomová práce byla zpracována jako součást řešení projektu GAJU2014 – **Ekonomické dopady legislativních změn v oblasti financí, účetnictví a daní.**

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma „**Metody kreativního účetnictví, modely a jejich využití**“ jsem vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 24. dubna 2014

.....

Poděkování

Touto cestou bych velice ráda poděkovala vedoucí diplomové práce, paní Ing. Zitě Drábkové, Ph. D., za její rady, připomínky a věnovaný čas při zpracování závěrečné práce. Zároveň moje poděkování patří celé rodině za podporu, kterou mi věnovala při psaní této práce, ale i v průběhu celého studia.

Obsah

1. ÚVOD	3
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	5
2.1. Obecný pohled na kreativní účetnictví	5
2.1.1. Věrný a poctivý obraz účetnictví.....	7
2.2. Definice kreativního účetnictví	7
2.3. Techniky kreativního účetnictví	8
2.3.1. Window dressing	9
2.3.2. Mimobilanční financování.....	10
2.3.3. Earnings management.....	11
2.4. Důvody praktikování kreativního účetnictví	12
2.4.1. Podněty ze strany manažerů	13
2.4.2. Špatný management.....	13
2.4.3. Snížení rizika a nejistoty.....	14
2.4.4. Problémy s oceňováním.....	14
2.4.5. Tlak ze strany investorů.....	14
2.4.6. Snaha o snížení daní	15
2.4.7. Splnění podmínek při poskytnutí úvěru.....	15
2.5. Výhody a nevýhody kreativního účetnictví	15
2.6. Prevence, odhalení a boj proti kreativnímu účetnictví	16
2.6.1. Prevence uvnitř účetní jednotky	16
2.6.2. Snahy o harmonizaci účetnictví.....	17
2.6.2.1. Harmonizace v rámci Evropské unie.....	18
2.6.2.2. Harmonizace v rámci USA.....	19
2.6.2.3. Snahy o celosvětovou harmonizaci	20
2.6.3. Odhalení kreativního účetnictví.....	21
2.6.3.1. Modely identifikace kreativního účetnictví.....	21
2.7. Případ za všechny – krach společnosti Enron	25
3. METODIKA PRÁCE	27
3.1. Potřebné propočty k modelům	28
4. PRAKTICKÁ ČÁST	31
4.1. Techniky kreativního účetnictví	33
4.1.1. Window dressing	33

4.1.1.1. Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek	33
4.1.1.2. Oběžný majetek – zásoby, pohledávky	38
4.1.1.3. Účty časového rozlišení.....	42
4.1.2. Mimobilanční financování.....	44
4.1.2.1. Zaměňování finančního leasingu za operativní.....	44
4.1.2.2. Vykazování faktoringu	47
4.1.2.3. Využití jednotek zvláštního určení.....	48
4.2. Kreativní účetnictví v praxi	48
4.3. Modely identifikace zmanipulovaných účetních výkazů.....	50
4.4. Případová studie	51
4.4.1. Výsledky modelu Beneish	51
4.4.2. Výsledky modelu CFEBT	58
4.4.3. Výsledky Altmanova modelu	59
4.5. Vyhodnocení důsledků použití kreativního účetnictví a možností identifikace..	61
5. ZÁVĚR	65
6. SUMMARY	67
7. PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	68

Seznam grafů, obrázků, příkladů a tabulek

Přílohy

1. ÚVOD

Téma této závěrečné diplomové práce nese název:

„Metody kreativního účetnictví, modely a jejich využití“.

Účetní zásady tvoří podstatu účetního systému. Jsou to pravidla, která mají účetní jednotky povinnost dodržovat při vedení účetnictví, ale i při sestavování a předkládání účetních výkazů. Zásada věrného a poctivého obrazu účetnictví (z anglického překladu „*principle of a true and fair view of the accounting*“) představuje nejdůležitější z nich. Účetní závěrka sestavená na jejím základě by pak „měla“ zobrazovat věrně a pravdivě skutečnost o hospodaření účetní jednotky i o její finanční situaci. Pokud není tato zásada záměrně ze strany podniku dodržována, mohou být uživatelé účetních výkazů uváděni v omyl. Účetní výkazy jsou zásadním, v některých případech i jediným, informačním zdrojem o zkoumané jednotce. Budou-li informace v nich jakkoli zkreslené či upravené, podávají nepřesné a hlavně nepravdivé údaje. Tato skutečnost pak může mít významný dopad na rozhodování uživatelů.

Kreativní účetnictví je pojem relativně nový. Do povědomí široké veřejnosti se dostal až na počátku 21. století, a to ve spojitosti s krachem americké společnosti Enron. Ta po několik let uměle nadhodnocovala své zisky a záměrně nevykazovala v rozvaze závazky nezanedbatelných hodnot. Výsledkem toho byly pochopitelně příznivé zprávy, které byly předkládány veřejnosti. Enron však nebyla a ani v současné době není jediná. Podobně si se svým účetnictvím „pohrávají“ i jiné podniky v Evropě či přímo v České republice.

Jednotná definice neexistuje. Názory na tuto „problematiku“ se mezi autory liší. Řada odborných literárních pramenů nahlíží na kreativní účetnictví jako na proces, při kterém účetní využívají svých znalostí účetních pravidel a předpisů k manipulaci údajů vykazovaných na účtech podniku. Osobně využití kreativního účetnictví neshledávám za nic špatného. Zákon ho „povoluje“, má však určité hranice. Hlavní podmínkou je vazba na věrný a pravdivý obraz účetnictví. Na druhou stranu je ale otázkou, do jaké míry lze vůbec akceptovat kreativně upravené výkazy i v tom případě, že budou splňovat definici věrného a poctivého zobrazení? Nemohou i přesto ovlivnit rozhodnutí jejich uživatelů? A mají vůbec uživatelé nějakou možnost identifikovat riziko jejich možné manipulace?

V souvislosti s kreativním účetnictvím vyvstává spousta otázek. Tato předložená diplomová práce zahrnuje pouze jeho vybrané oblasti. Literární přehled nabízí pohled na definice kreativního účetnictví, jeho neznámější techniky a důvody, respektive příčiny, které k jeho využívání vedou. Dále je zpracována oblast prevence, odhalení a boje proti němu. V této části jde zejména o harmonizaci účetního výkaznictví. Cílem harmonizace je snaha o vytvoření jednotné právní úpravy, která by zajistila pro uživatele účetních výkazů srovnatelnost a srozumitelnost vykazovaných údajů. Diplomová práce se zabývá i způsoby odhalení kreativního účetnictví. V rámci této kapitoly jsou pak definovány i ty neznámější modely využívané k jeho identifikování.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1. Obecný pohled na kreativní účetnictví

Účetní výkazy jsou základními a nejdůležitějšími výstupy z finančního účetnictví každého podniku. Poskytují informace o majetkové, finanční a důchodové situaci. Jejich úkolem je podávat **věrný a poctivý obraz** (z anglického překladu „*true and fair view*“) o stavu v dané účetní jednotce, který by měl pochopitelně odpovídat skutečnosti. Údaje z účetních výkazů využívá celá řada zainteresovaných skupin osob. Jsou jimi manažeři, investoři, obchodní partneři či široká veřejnost. Všechny tyto skupiny mají stejný záměr, a to získat o podniku nezkreslené pravdivé informace.

Ze zákona mají účetní jednotky povinnost vést své účetnictví v souladu s platnou legislativní úpravou. Pokud podnik tato nařízení jakýmkoliv způsobem nerespektuje, pak manipuluje s finančními záznamy a předkládané účetní výkazy poté nemusejí pravdivě zobrazovat jeho hospodářskou a finanční situaci. V takovémto případě můžeme hovořit o **podvodném účetnictví** (z anglického překladu „*fraudulent accounting*“).

Pojetí **kreativního účetnictví** (z anglického překladu „*creative accounting*“) je však poněkud odlišné. Kreativní účetnictví znamená zneužívání účetnictví s cílem lepší prezentace podniku ve finančních výkazech. Podmínkou proto je, že se tak děje v rámci zákonných norem. Definic tohoto pojmu existuje několik. Střetávají se zastánci různých názorů. Lze je rozdělit v podstatě do dvou skupin. První skupinu představují autoři, kteří vnímají kreativní účetnictví jako součást běžné praxe. Do druhé skupiny se naopak řadí autoři, kteří kreativní účetnictví vnímají jako prolhanou a v rámci účetního výkaznictví i jako nevhodnou činnost. Svým způsobem praktikování nejrůznějších metod kreativního účetnictví umožňují samy zákonem definované předpisy. Ty nabízejí v mnoha případech různá variantní řešení. Jsem toho názoru, že na kreativním účetnictví „nemusí“ být nic špatného. Účetnictví je ve své podstatě tvůrčí disciplínou. Umožňují-li zákonné předpisy volbu ve způsobu účtování či oceňování určité transakce, je na účetní jednotce pro jakou z nich se rozhodne. Otázkou však nicméně zůstává, zda finanční výkazy pak nebudou po „kreativním zásahu“ vzdáleny svému pravdivému a věrnému obrazu. [4]

Při posuzování, jedná-li se v konkrétních případech o užití kreativního účetnictví, je třeba rozlišovat mezi záměrným a nezáměrným zkreslováním informací. Literatura

uvádí, že pokud hovoříme o kreativním účetnictví, jedná se vždy o záměrné zkreslování. V praxi se lze setkat i s účetními výkazy, které nemají dostatečnou vypovídací schopnost i z jiných důvodů. Jako například z důvodu neúplnosti vstupních údajů či nedbalé práce účetních. V těchto případech se však o kreativní účetnictví nejedná. [12]

Už při samotném zpracování účetních údajů je možné se setkat s jejich účelovou manipulací. Důvody podle doc. Krupové pramení zejména z rozdílných zájmů vlastníků a manažerů. V případě vlastníků se předpokládá, že jsou zainteresováni na maximalizaci svého bohatství, majetku. Manažery naopak zajímají pouze vlastní příjmy. Argumentem pro manipulování s účetními záznamy je také především snaha:

- zvýšit zisk podniku,
- zatajit finanční riziko a oddálit tak úpadek podniku,
- vykázat hodnoty ukazatelů, které jsou při finanční analýze hodnoceny kladně,
- udržet obchodní vztahy s dosavadními partnery,
- získat dotaci, úvěr či jiný finanční zdroj,
- nebo snaha snížit daňovou povinnost podniku apod. [5] [11] [12]

Svou úlohu v souvislosti s kreativním účetnictvím hraje i morálka a etika. Etika představuje souhrn pravidel a norem jednání, které vybízejí k určitému chování. Pokud je záměrem podniku zastítný skutečný stav věci, pak kreativita překračuje normy etického chování. Osobní odpovědnost za svá rozhodnutí nese hlavní účetní. Ten je zodpovědný vůči sobě samému, vůči účetní jednotce, ve které pracuje, i vůči veřejnosti udržovat co nejvyšší normy etického chování. Primární odpovědnost ale leží na vedení podniku. Měli by být účetní jednotka vedena „etickým směrem“, pak by měli být pracovníci seznámeni s jejími pravidly i s tím, co je a co není správné. Hranici etického a neetického chování lze však jen těžko vymezit. Záleží na subjektivním postoji každého člověka. Významnou roli ale zde hrají i sankce, které hrozí v případě porušení daných pravidel. Jaké tresty lze uložit ve spojitosti s falšováním účetních záznamů, uvádí Příloha č. 1. [5] [11]

Nad dodržováním etických norem chování účetní profese berou v mnoha zemích světa záštitu zejména profesní komory certifikovaných účetních. První etický kodex byl vypracován již v roce 1917 Americkým institutem certifikovaných veřejných účetních (známý pod zkratkou AICPA). Svůj vlastní etický kodex má i česká Komora auditorů a Komora certifikovaných účetních. [11]

2.1.1. Věrný a poctivý obraz účetnictví

Definice pojmu věrného a poctivého obrazu účetnictví je vymezena v § 7 zákona o účetnictví. Jedná se vůbec o jednu z nejdůležitějších účetních zásad, kterou jsou účetní jednotky povinny dodržovat. Tato zásada účetním jednotkám stanovuje povinnost vést účetnictví takovým způsobem, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz o předmětu účetnictví. Zobrazení je přitom podle znění zákona považováno za věrné a poctivé:

- odpovídá-li obsah položek účetní závěrky skutečnému stavu, přičemž je tento stav zobrazen v souladu s použitými účetními metodami danými zákonem, a
- jsou-li při něm použity účetní metody způsobem, který vede k již zmiňované věrnosti.

2.2. Definice kreativního účetnictví

Kreativní účetnictví, v mnoha zdrojích označováno také jako tvořivé účetnictví, začalo být aktuální v průběhu 80. let minulého století. První literatura na toto téma se ale začala objevovat až o několik let později. Do současné doby však stále není k dispozici dostatečné množství seriózních materiálů, které by se tímto tématem zabíraly. Jedná se o relativně nový pojem. Do povědomí široké veřejnosti se dostal zejména ve spojitosti s krachem amerických i evropských společností.

Definici kreativního účetnictví je možné vymežit několika způsoby. Jak již bylo uvedeno o pár řádků výše, kreativní účetnictví znamená záměrné zneužívání účetnictví. Primárním cílem tohoto chování je dosažení výhodnější pozice na trhu a lepší prezentace podniku v účetních výkazech. Přesná definice tohoto pojmu ale neexistuje. Autoři, kteří se tímto tématem zabývají, zauímají při formulaci svůj vlastní úhel pohledu. Z tohoto důvodu je možné nalézt několik definic kreativního účetnictví.

Ian Griffiths, obchodní novinář, nahlíží na kreativní účetnictví následovně:

„Každý podnik v zemi švindluje svůj zisk. Každá sada publikovaných účtů je založena na knihách, které byly pečlivě uvařeny nebo kompletně opečeny. Čísla, kterými je dvakrát za rok otravována investující veřejnost, byla všechna změněna kvůli obraně před vinou. Je to největší podfuk od Trojského koně. Ovšem, popravdě řečeno, je tento klam výborně vyvedený. Je naprosto legitimní. Je to kreativní účetnictví.“ [3]

Terry Smith, investiční analytik, vidí kreativní účetnictví jako:

„Proces přijímání úmyslných kroků v rámci omezení obecně uznávaných účetních zásad k dosažení požadované úrovně zisku.“ [17]

Michael Jameson, účetní, v souvislosti s kreativním účetnictvím napsal:

„Během účetního procesu se člověk zabývá mnoha aspekty posuzování a řešení konfliktů mezi navzájem si protichůdnými přístupy k prezentování výsledků v rámci finančních případů a transakcí... tato flexibilita poskytuje příležitosti k manipulaci, podvodům a klamně prezentaci. Tyto aktivity, praktikovány méně svědomitými členy účetní profese, vešly ve známost jako kreativní účetnictví.“ [9]

Kamal H. M. Naser, akademik, uvádí definici následující:

„Kreativní účetnictví je transformace finančního účetnictví do takové podoby, kterou si přejí jeho tvůrci s využitím stávajících pravidel anebo s ignorováním některých či všech těchto pravidel.“ [1]

Současná literatura chápe kreativní účetnictví jako zneužívání účetních informací a charakterizuje tento pojem dvěma způsoby, a to jako:

1. proces manipulace s účetními údaji s cílem přeměnit účetní výkazy z podoby, jakou by ve skutečnosti měly mít, do podoby, kterou si přejí jejich tvůrci,
2. proces, ve kterém jsou uskutečňovány ekonomické transakce tak, aby bylo dosaženo příznivých účetních výsledků. [12]

Jak z výše předložené formulace kreativního účetnictví vyplývá, kreativní přístup v účetnictví zahrnuje různé techniky účelové manipulace s účetními údaji. Ty mohou být více méně zřetelné nebo se může jednat o takové techniky, které vyžadují vysokou míru kvalifikace a jsou těžko odhalitelné i pro samotné auditory.

2.3. Techniky kreativního účetnictví

Techniky kreativního účetnictví v sobě zahrnují různé metody a praktiky, které vedou k falšování účetních údajů a pozměňování účetních skutečností. O tom, v jakém rozsahu budou tyto techniky využity, vypovídají i odborné znalosti a nabyté zkušenosti těch, kteří takovéto činnosti provádějí. Prof. Kovanicová řadí mezi techniky kreativního účetnictví dvě základní metody, a to následující:

1. techniku označovanou jako tzv. **window dressing**, která označuje více méně zřetelnou manipulaci s účetními údaji, a
2. techniku známou jako tzv. **mimobilanční financování** (též mimorozvahové financování), která si žádá vysokou kvalifikaci, neboť není na první pohled vůbec viditelná a její odhalení působí problémy i zkušenějším auditorům.

Mezi další techniky kreativního účetnictví patří také tzv. **earnings management**, který v zásadě představuje zasahování managementu do řízení podnikových zisků. Tato technika pak zahrnuje dvě hlavní praktiky, a to **income smoothing** a **big bath**.

2.3.1. Window dressing

Stejně jako nelze jednoznačně vymezit samotné kreativní účetnictví, tak ani zde jednotnou definici tohoto pojmu nenajdeme. V roce 1986 **window dressing** definoval Institut certifikovaných účetních Anglie a Walesu (známý pod zkratkou ICAEW) jako:

„takové vedení transakcí, při nichž finanční výkazy podávají zavádějící nebo nereprezentativní obraz o finanční situaci podniku“. [12]

Obdobnou definici nabízí i slovník Finančního výkaznictví Coopers & Lybrand. Za techniky window dressing charakterizuje transakce, jejichž cílem je vytvoření lepšího obrazu o finanční pozici, než jaká je ve skutečnosti. [12]

Mezi hlavní techniky window dressing patří podle prof. Kovanicové zejména:

Tabulka č. 1: Window dressing – hlavní techniky

- záměrně chybné zařazení krátkodobých aktiv a závazků mezi dlouhodobé položky a naopak,   - vykazování majetku, který nevyhovuje definici aktiv (nepřinese podniku žádný prospěch) a naopak nevykázání aktiv, které vyhovují jejich definici,   - záměna technického zhodnocení dlouhodobého majetku za opravu a naopak,   - prodej aktiv a jejich zpětný nákup, někdy dokonce bez jejich fyzického pohybu,   - úmyslně zkreslené ocenění majetku již při jeho pořízení, případně i následně, při jeho vykazování,   - zneužívání možnosti přečeňovat aktiva k praktikám, které překračují rámec účetních pravidel,

- úmyslně špatné odhady doby používání dlouhodobých aktiv, výše rezerv, čisté realizovatelné hodnoty, některých aktuálních položek,
- vykazování výnosů, které nevyhovují jejich definici (např. byly vykázány tržby, aniž došlo ke skutečné realizaci a aniž byl naplněn požadavek zaslouženosti), a naopak nevykázání některých prokazatelně dosažených výnosů,
- cílené nedodržování zásady opatrnosti (např. podnik nesnižuje hodnotu aktiv ani nevytváří rezervy v případech, kdy mu to standardy ukládají), nebo naopak nadměrná aplikace této zásady (např. příliš vysoká tvorba rezerv),
- záměrně prováděné změny v přijatých účetních pravidlech,
- úmyslně prováděné chyby v účetnictví a v účetních výkazech,
- uskutečňované půjčky a výpůjčky přes konec účetního období,
- falešné faktury v řádech milionů peněžních jednotek,
- porušování metodických prvků účetnictví,
- fiktivní dodávky zboží,
- cíleně špatná alokace nákladů, ať už se týká přiřazování nákladů prováděným výkonům či přiřazování nákladů období,
- nedodržování požadavku časového rozlišení apod.

Zdroj: Kovanicová, D., 2005

Podle autorky však tento výčet není zdaleka vyčerpávající. Při manipulaci s údaji se totiž meze v představivosti nekladou.

2.3.2. Mimobilanční financování

Institut certifikovaných účetních Anglie a Walesu (známý pod zkratkou ICAEW) definoval také **mimobilanční financování**, a to následovně jako:

„takové financování či refinancování podnikových činností, které se při dodržení zákonných požadavků a existujících účetních zásad nemusí v rozvaze objevit“. [12]

Technika mimobilančního financování zjednodušeně představuje takový způsob financování, jež má za následek nevykázání aktiv a závazků v rozvaze daného podniku. Tyto položky se totiž vykazují v rozvahách jiných účetních jednotek. Prostřednictvím mimobilančního financování se podnik snaží o dosažení nízké míry zadluženosti (podíl dluhů na aktivech podniku) a nízkého podílu dluhů k vlastnímu kapitálu. Zadluženost na sebe váže určité riziko. Chce-li si podnik vylepšit obraz o své finanční pozici, aplikace této metody kreativního účetnictví nabízí možnost, jak riziko zadluženosti snížit.

Za hlavní techniky mimobilančního financování je považováno:

Tabulka č. 2: Mimobilanční financování – hlavní techniky

- účetní zachycení prodeje pohledávek nebo faktoringu v závislosti na riziku, vyplývajícím z nesplacení pohledávek (nevykazování závazků, vyplývajících z nesplacení pohledávky),
- zaměňování kapitálového (finančního) leasingu za operativní,
- půjčky (obvykle směnitelné půjčky s pevným úrokem) klasifikované jako vlastní kapitál,
- zaručené půjčky považované za tržby (smlouvy o prodeji a zpětném nákupu),
- nekonsolidace „quasi“ dceřiných společností (tj. použití jednotek zvláštního určení), aby zlepšily finance podniku.

Zdroj: Drábková, Z., 2011

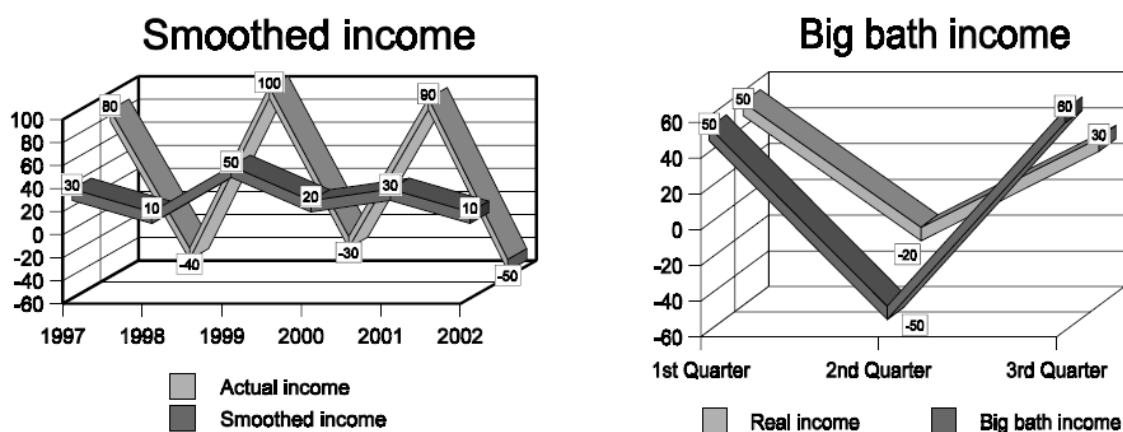
2.3.3. Earnings management

Kreativní účetnictví zahrnuje nespočet taktik. V USA se pro definici kreativního účetnictví ujal spíše pojem **earnings management**. Prostřednictvím této praktiky může management cíleně zasahovat do procesu stanovení zisku, obvykle za účelem uspokojení vlastních cílů. Manažeři se využitím techniky earnings management snaží zvýšit důvěru například u investorů, kteří rádi slyší, že daná účetní jednotka prosperovala a generovala určitou výši zisku. Zisky ale nejsou nutně spolehlivým měřítkem výkonnosti podniku. Podniky zisk totiž mohou nastavit tak, aby vyhovoval jejich vlastním potřebám. Existuje mnoho způsobů pro řízení podnikových zisků. Mezi hlavní způsoby lze zařadit techniku nazývanou jako **income smoothing** a techniku **big bath**. [27]

První technika, income smoothing, představuje způsob, jak lze odstranit kolísání zisku a zamezit tím jeho nežádoucím výkyvům. Jedná se o snahu managementu snižovat a zdržovat zisky během dobrých let a používat je v letech slabších. Opakem je technika big bath, která se využívá v případě, že se podnik nachází ve ztrátě. Management se tuto ztrátu snaží ještě více prohloubit, aby mohl v následujícím období svůj zisk zvýšit. Tzv. „velké lázně“ jsou velmi často spojovány se změnou managementu. Nový management obvykle usiluje ztrátu co nejvíce prohloubit, aby v následujících letech mohl vykázat co největší zisk a tím poukázat na značné zlepšení hospodaření podniku. Odpovědnost za ztrátu přitom nese staré vedení. [5] [18]

Obrázek č. 1: Income smoothing a big bath

Zdroj: [27]

Z pohledu provádění výše uvedených taktik se jedná o dvě protichůdné praktiky. První technika, income smoothing, je účetními jednotkami poměrně často využívána a její aplikace se může protáhnout i do několika let. Zatímco techniku big bath je možné provést spíše jednorázově, výjimečně například při změně managementu. [27]

V případě, že se v účetnictví některého podniku objeví jakákoli z výše uvedených praktik, ať už se jedná o window dressing, mimobilanční financování nebo tzv. earnings management a jeho možné formy, nemusí být ještě aplikováno kreativní účetnictví. Jak bylo výše uvedeno, je důležité rozlišovat mezi záměrným a nezáměrným zkreslováním informací. Kreativním účetnictvím je podle literárních zdrojů pouze záměrná manipulace s účetními údaji. Nemají-li účetní výkazy dostatečnou vypovídací schopnost, například z důvodu neúplnosti vstupních údajů, popřípadě nedbalé práce účetních, pak není možné hovořit o kreativním účetnictví. [12]

2.4. Důvody praktikování kreativního účetnictví

Podnětů, které vedou k využívání a praktikování kreativního účetnictví, existuje celá řada. Jak ale vůbec mohou účetní jednotky kreativní účetnictví realizovat? Literární zdroje uvádějí zejména tři hlavní způsoby, a to:

- výběr nejvhodnějšího účetního postupu mezi rozdílnými účetními metodami, který samozřejmě povolují zákonné předpisy,
- využití oblastí, které nejsou plně regulovány účetními pravidly,
- nebo provedení optimistického či pesimistického odhadu o budoucnosti. [2]

Doc. Krupová považuje za nejčastější důvody praktikování kreativního účetnictví především podněty vyvolané ze strany manažerů, možnosti snižování rizika a nejistoty, tlaky ze strany investorů, problematiku týkající se oceňování nebo snahu účetní jednotky o snížení daňové povinnosti. [12]

Jak samotný výčet nejčastějších důvodů napovídá, motivace pro využívání metod kreativního účetnictví představují střet zájmů různých zájmových skupin. Svůj vliv na tom, do jaké míry bude s účetními informacemi manipulováno, má samozřejmě i etika. Podle mého názoru, je tedy možné k nejčastějším podnětům přiřadit také nedostatečné respektování obecných etických zásad. Mezi nejčastější důvody praktikování kreativního účetnictví řadí literatura následující:

2.4.1. Podněty ze strany manažerů

V této souvislosti se velmi často předpokládá, že primárním cílem manažerů je dosažení maximálního zisku. Účetní výkazy ale nemusejí být vždy upravovány tak, aby vykazovaný zisk byl co nejvyšší. Manažerské chování mohou ovlivnit různé faktory. Dle některých moderních teorií firmy, které se manažerské chování pokoušejí popsat, nemusí být snahou manažerů přímo maximalizovat zisk, ale maximalizovat jejich užitečnost. Ta je dána jak vykazovaným ziskem, tak vedlejšími výhodami a příjmy manažerů, počtem a úrovní podřízených nebo i rozsahem prostředků, s nimiž mohou samostatně disponovat apod. Pokud je manažer přímo zainteresován na výši vykazovaného zisku, může usilovat o bezprostřední zvýšení zisku nebo o provedení „velké lázně“. V okamžiku, kdy podnik hospodaří se ztrátou, se manažer může snažit danou ztrátu ještě více prohloubit. Manažer totiž uvažuje tak, že vývoj v podniku bude v následujících letech příznivější a díky tomu může dosahovat většího bonusu z pronikavého zlepšení výsledku hospodaření. [12]

2.4.2. Špatný management

Špatný management je jedním z důvodů využívání kreativního účetnictví zvláště u podniků, kterým hrozí bankrot. Chybná rozhodnutí manažerů mohou zhoršit finanční situaci podniku. V důsledku takovýchto rozhodnutí může pak daný podnik očekávat, že například dodavatelé budou požadovat platbu předem nebo v hotovosti, věřitelé budou urgovat splatnost svých pohledávek v nejbližším možném termínu a zákazníci budou využívat služeb konkurence. Před takovouto situací se samozřejmě management podniku

bude snažit uniknout prezentováním svých finančních výkazů v neoptimističtější verzi právě prostřednictvím kreativního účetnictví, aby ohrožení oddálil nebo plně eliminoval. Využívání metod kreativního účetnictví je téměř vždy spojováno s bankrotem a podniky se tímto snaží oddálit hrozící se konec. [18]

2.4.3. Snížení rizika a nejistoty

Každý podnik se v dnešní době pohybuje v prostředí plném nejistoty a značných rizik. Pokud bychom chtěli tato rizika klasifikovat, jedná se o všechny složky tzv. rizika podnikatelského, které zahrnuje:

- provozní riziko (stávky, havárie strojů apod.),
- tržní riziko (problémy s odbytem, změny cen a devizových kurzů apod.),
- inovační riziko (zavádění nových výrobků apod.), a
- finanční riziko (platební neschopnost, změny úrokové míry apod.). [12]

2.4.4. Problémy s oceňováním

Oceňování v historických cenách se provádí ve většině zemí, v tržní ekonomice má ale závažné nedostatky. Někteří autoři považují tento důvod za hlavní příčinu vzniku a praktikování kreativního účetnictví. Jak již bylo zmíněno, jednou z technik kreativního účetnictví je tzv. mimobilanční financování. Tato metoda spočívá v tom, jak název sám napovídá, že některé dluhy podniku nebudou v rozvaze uvedeny. Využití těchto postupů je vysvětlováno autory tím, že oceňování v historických cenách vede k podhodnocování aktiv, a proto je tvůrce výkazu „oprávněn“ některé dluhy vůbec neuvádět. [12]

2.4.5. Tlak ze strany investorů

I uživatelé účetních výkazů mohou mít „zásluhu“ na využívání metod kreativního účetnictví v podniku. Tlak ze strany velkých investorů či snaha přilákat více investorů může povzbudit podniky k manipulaci s finančními výkazy. Záměrem těchto podniků je zajištění poptávky po akciích na kapitálovém trhu. Účastníci kapitálového trhu, ale také případní investoři, požadují zejména stabilní růst vykazovaných zisků. Aby vznesené požadavky podniky splnily, mohou se uchýlit k vykazování vyšších zisků a předkládání takových výkazů, které budou „šity na míru“ právě investorům. [18]

2.4.6. Snaha o snížení daní

Nejčastějším důvodem pro zkreslování účetních informací je v České republice, podle mého názoru, zejména snaha o snížení daňové povinnosti. Doc. Krupová uvádí, že tento důvod je velmi zřetelný v těch zemích, kde je finanční a daňové účetnictví více či méně spjato. Při stanovení základu daně se vychází z hospodářského výsledku. Využitím různých metod kreativního účetnictví může podnik snížit hodnotu svých výnosů nebo naopak zvýšit hodnotu svých nákladů, a tím v konečném důsledku ovlivnit výši samotné daně. [12]

2.4.7. Splnění podmínek při poskytnutí úvěru

Mezi nejčastější důvody manipulace s účetními výsledky patří také tlak na plnění podmínek smlouvy o úvěru ze strany financující banky. Stanovenými podmínkami může být například dosažení určité výše zadluženosti či vykázání určité struktury aktiv. Pokud by dané podmínky nebyly za dobu trvání smluvního vztahu ze strany podniku plněny, je možné očekávat například uložení sankčních poplatků, zvýšení úrokové míry apod. [23]

2.5. Výhody a nevýhody kreativního účetnictví

Doc. Krupová pokládá za výhody skutečnost, že kreativní účetnictví může:

- zvýšit vykazovaný zisk nebo snížit vykazovanou ztrátu,
- manipulovat s ukazateli používanými ve finanční analýze,
- zatajit finanční riziko,
- obcházet rizika spojená s půjčkami,
- pomoci podniku vyhnout se kontrole akcionářů,
- upevnit postavení vedení podniku, nebo
- posílit přístup podniku k finančním prostředkům, které by jinak nezískal. [12]

Na druhé straně může být důsledkem manipulace s účetními údaji také nedůvěra ze strany stávajících i nových investorů, dodavatelů, zaměstnanců dané účetní jednotky, akcionářů i široké veřejnosti. Za nevýhody je možné považovat také sankce, které hrozí v případě, že kreativní účetnictví bude odhaleno. Vymezení možných trestů nabízí již jednou zmíněná Příloha č. 1. [12]

2.6. Prevence, odhalení a boj proti kreativnímu účetnictví

Otázka boje proti kreativnímu účetnictví je sice velmi aktuální, nicméně konečné řešení, které by bylo jednoznačné a vskutku efektivní, je prozatím nedosažitelné. V této souvislosti lze, podle názoru doc. Krupové, nahlížet na jednotlivé snahy o harmonizaci účetnictví právě jako na snahu zabránit využívání kreativního účetnictví. Nejdůležitější je z tohoto pohledu přirozeně prevence. Samotné odhalení jednotlivých praktik kreativně vedeného účetnictví přitom není vůbec jednoduché. Ve své podstatě záleží na zvolené technice. Některé z technik kreativního účetnictví jsou více či méně zřetelné, jiné působí problémy i zkušenějším auditorům. Za zmínku stojí i skutečnost, že techniky kreativního účetnictví jsou většinou tvořeny přímo na míru danému podniku, přičemž se při jejich tvorbě vychází z jeho vnitřních předpisů – a ty jsou právě tak individuální, jako je sama každá účetní jednotka. [8] [12]

V návaznosti na zahraniční studie je možné s problémem, který představuje právě kreativní účetnictví, bojovat v rámci mezinárodního účetnictví následovně:

- přijetím detailnějších předpisů pro účetnictví,
- přijetím striktnějších standardů,
- více standardů zaměřit cíleně na problémové oblasti,
- více požadavků na zveřejňování, a
- více upřednostňovat obsah před formou. [12]

2.6.1. Prevence uvnitř účetní jednotky

Nejdůležitější je v této souvislosti vůbec zabránit vzniku takového podvodu, jaký kreativní účetnictví představuje. Účetní jednotka by měla zajistit nejefektivnější postup k zamezení rizika podvodu a zároveň i vytvořit poctivé a etické podnikatelské prostředí, ve kterém bude daný podnik s těmito praktikami bojovat. Podstatnou část prevence pak představuje identifikace rizikových oblastí. Ke každému podniku se váží jiná, pro něj specifická, rizika, která je důležité včas rozpoznat pro možné zavedení jejich případné kontroly. Identifikování rizikem postižených oblastí přitom závisí na velikosti daného podniku a předmětu jeho podnikání. Primární odpovědnost za prevenci podvodů padá na management nebo vlastníky podniku. Zásadní je v tomto směru tvorba a udržování již zmíněného poctivého a etického podnikatelského prostředí, zavedení etických standardů a stanovení příslušných kontrol k prevenci a odhalování podvodů uvnitř podniku. [18]

Nejefektivněji lze předcházet a odhalovat podvody uvnitř účetní jednotky užitím interního kontrolního systému, s jehož pomocí je možné analyzovat, vyhodnocovat, řídit a také kontrolovat rizika spojená s provozem a její obchodní činností. Součástí vnitřního kontrolního systému by měl být i interní audit. Zaměstnání interních auditorů je z tohoto pohledu účelným rozhodnutím, neboť jejich úkolem je identifikovat rizikové oblasti, ve kterých může dojít k manipulování s výsledky, a následně se na ně zaměřit. Preventivně působí také externí audit. Nicméně ten ve většině případů, na rozdíl od auditu interního, případný podvod neodhalí. Audit prováděný vlastními pracovníky podniku má navíc zásadní význam pro vrcholové vedení. Nezávisle hodnotí nastavení vnitřních kontrol a poskytuje informace, analýzy a doporučení za účelem zlepšení jejich role. [7] [18]

2.6.2. Snahy o harmonizaci účetnictví

Snahy o mezinárodní harmonizaci účetnictví panují již několik desetiletí. Jejich hlavním argumentem byly a stále však ještě jsou k vidění přetrvávající rozdíly, které existují v právních úpravách jednotlivých států, ať již v rámci regionálních seskupení, celých kontinentů nebo dokonce v rámci celého světa. Cílem harmonizace účetnictví je vytvoření jednotné právní úpravy účetnictví, v jejíž návaznosti jde především o zajištění srovnatelnosti a srozumitelnosti vykazovaných údajů pro uživatele účetních výkazů. [12]

Snahy o harmonizaci účetnictví v současné době existují ve třech liniích:

1. **harmonizace v rámci Evropské unie,**
2. **harmonizace v rámci USA,**
3. **snahy o celosvětovou harmonizaci.** [12]

Doc. Krupová ve své práci uvádí, že proces harmonizace účetnictví má však v praxi jisté bariéry, které jej zpomalují a mnohdy až znemožňují. Podle autorky se jedná zejména o následující skutečnosti:

- vliv profesních skupin,
- rozdílné ekonomické prostředí,
- nacionalismus,
- vliv daňových zákonů jednotlivých států,
- právní souvislosti na účetnictví, a
- rozdílné zdroje financování. [12]

2.6.2.1. Harmonizace v rámci Evropské unie

Svobodný pohyb zboží, služeb, osob i kapitálu si žádal v zemích Evropské unie vytvořit jednotné podmínky pro podnikání včetně harmonizace obchodního a daňového práva. Požadavek na sjednocení právních, ekonomických ale i společenských podmínek členských zemí je možné nalézt již ve smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství. Nástroji harmonizace se v této souvislosti staly tzv. direktivy (či směrnice) Evropské unie. Oblasti účetnictví se věnují tři z nich, a to konkrétně čtvrtá direktiva, sedmá a osmá direktiva Evropské unie. [12] [16]

Tabulka č. 3: Direktivy Evropské unie věnující se oblasti účetnictví

<p>Čtvrtá direktiva Evropské unie</p> <p>Jejím cílem je sblížit účetní systémy členských zemí a zabezpečit srovnatelnost účetních výkazů co do jejich formy, obsahu položek, oceňovacích pravidel, obsahu přílohy a výroční zprávy a zveřejňování účetních výkazů.</p>
<p>Sedmá direktiva Evropské unie</p> <p>Týká se požadavků Evropské unie na konsolidované účetní výkazy. Vyžaduje, aby mateřská společnost sestavovala účetní výkazy nejen sama za sebe, ale i za celou skupinu, tzv. konsolidační celek.</p>
<p>Osmá direktiva Evropské unie</p> <p>Věnuje se pravidlům kvalifikace osob, které mohou provádět audit účetních výkazů, a sjednocuje požadavky na auditory, tak aby mohli vykonávat svoji činnost na celém území Evropské unie.</p>

Zdroj: Kovanicová, D., 2005

Členské země Evropské unie sice přijaly do svých právních předpisů požadavky direktiv, přesto ale zůstávají jejich národní úpravy odlišné. Tato nejednota legislativ je připisována zejména obsahu direktiv. Direktivy Evropské unie totiž obsahují několik variant řešení konkrétních problémů. [12]

Pohled na české účetní předpisy

Současná účetní soustava České republiky je v platnosti od počátku ledna roku 1993. Od té doby prošla několika novelami. Hlavním regulátorem účetnictví i účetního výkaznictví je stát. Podíl na rozvoji této oblasti je připisován i několika profesním organizacím – konkrétně se jedná o Komoru auditorů České republiky, Svaz účetních a zejména pak o zastřešující profesní instituci, kterou je Národní

účetní rada. Ta se stará především o připomínkování návrhů zákonů a interpretaci účetních předpisů. Finanční účetnictví v České republice v první řadě upravuje **zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví**, který ve svém znění pak odkazuje na:

- **vyhlášky Ministerstva financí České republiky**, a
- **České účetní standardy**. [20]

Vstupem do Evropské unie, dne 1. května roku 2004, se Česká republika zavázala přijímat a začleňovat do své legislativy nařízení Evropské unie. Tím se naše republika stala v podstatě součástí národní harmonizace účetnictví. Nařízení vydávané Evropskou unií jsou postaveny tak, aby vyhovovaly nejen současným potřebám jednotlivých zemí, ale aby plnily i nároky mezinárodních kapitálových trhů. Jejich cílem je především usnadnit přechod k jednotnému trhu a zajistit tak srovnatelné a srozumitelné účetní údaje v rámci Společenství. [16]

2.6.2.2. Harmonizace v rámci USA

Tato problematika se sice zabývá úpravou účetnictví ve Spojených státech, avšak narůstající působení nadnárodních podniků, internacionalizace ekonomických problémů a zejména rostoucí vliv USA na mezinárodním poli – to „vše“ napomohlo k tomu, že americké účetní standardy začínají stále více postupovat i do Evropy. Odpovědnost za národní úpravu účetnictví v USA nese Rada pro standardy finančního účetnictví (známá pod zkratkou FASB), která zpracovala tzv. Všeobecně uznávané účetní principy – tzv. US GAAP. [12]

Tyto principy nabízí v některých oblastech také několik variant řešení problémů, jsou však mnohem více konkrétní než direktivy Evropské unie či Mezinárodní účetní standardy. Principy US GAAP mají dvě následující úrovně:

1. principy základní, koncepční, které obsahují základní prvky účetního systému a teoretické zásady, na nichž má být účetní systém vystavěn,
2. principy detailní, které se týkají jednotlivých oblastí účetnictví. [12]

Zákon Sarbanes-Oxley

Zákon Sarbanes-Oxley (známý pod zkratkou SOX) byl vytvořen v reakci na množství účetních skandálů, ke kterým došlo v Americe na počátku nového tisíciletí. Cíl tohoto zákona spočívá v eliminaci rizik a příčin vzniku finančních

problémů, podvodů a hospodářské kriminality v účetních jednotkách a zejména v podpoře důvěry investorů v prezentované výsledky podniků, které obchodují na americkém akciovém trhu. [26]

Americká právní úprava je založena na následujících principech:

- odpovědnost členů statutárních orgánů,
- zákaz půjčky členům statutárních orgánů,
- zákaz obchodů s cennými papíry dané účetní jednotky,
- zpracování zpráv o kontrolách,
- zavedení širších pravomocí pro výbory pro audit,
- omezení rozsahu provádění dalších činností externího auditora,
- omezení doby auditora,
- rozšíření informovanosti o hospodaření společnosti,
- omezení konfliktu zájmů,
- zřízení nezávislého orgánu dohlížející na auditorské společnosti,
- zvýšení sankcí při podvodech na trhu s cennými papíry, a
- stanovení úkolů pro americkou Komisi pro cenné papíry (známá pod zkratkou SEC). [10]

2.6.2.3. Snahy o celosvětovou harmonizaci

Problematiku, která se týká celosvětové harmonizace účetnictví, má na starosti Výbor pro Mezinárodní účetní standardy (známý pod zkratkou IASC). Jeho úkolem je:

- formulovat a vyhlášovat účetní standardy, které by měly být dodržovány při předkládání výkazů finančního účetnictví, a zároveň také propagovat jejich celosvětové přijetí a dodržování, a dále
- pracovat pro zlepšení a harmonizaci právních předpisů, účetních standardů a postupů, které se vztahují k předkládání výkazů finančního účetnictví. [12]

Množství účetních standardů (IAS/IFRS) se neustále mění – některé ze standardů jsou rušeny a nahrazovány novými. Stejně jako tomu bylo u direktiv Evropské unie nebo amerických principů, tzv. US GAAP, tak obdobně i tyto standardy obsahují povolené variantní řešení konkrétních účetních problémů, která povoluje, již zmíněný Výbor pro mezinárodní účetní standardy. [12]

2.6.3. Odhalení kreativního účetnictví

Odhalit využívání kreativního účetnictví je poměrně složitou záležitostí, mnohdy totiž zmanipulované účetní výkazy neodhalí ani zkušenější auditoři s dlouholetou praxí. Možností, jak lze odhalit praktiky manipulace s účetními výkazy, existuje však několik.

Neefektivněji lze předcházet a odhalovat podvody uvnitř účetní jednotky užitím interního kontrolního systému. Pro odhalení zmanipulovaných účetních údajů by měl být součástí takového systému i **interní audit**. Jeho provádění má své opodstatnění. Interní audit není řízen žádnými zákonnými předpisy, ale naopak vychází z vnitřních účetních předpisů podniku. Je tedy možné ho variabilně měnit, a to v závislosti na vedení podniku a pracovnících, kteří interní audit provádějí. Velmi efektivní při odhalování manipulace s finančními výkazy je také **spolupráce interního a externího auditu**. Externí auditor vyjadřuje své stanovisko k tomu, zda je účetní závěrka dané účetní jednotky ve všech významných (materiálních) ohledech v souladu s příslušným národním účetním rámcem. Auditor zároveň ověřuje, zda údaje v účetních výkazech věrně a poctivě zobrazují stav majetku a závazků, finanční situaci dané účetní jednotky a je-li výsledek hospodaření v souladu s pravidly, které předepisují účetní předpisy. [4]

Výše uvedené způsoby odhalení kreativního účetnictví je však možné provést jen v případě, že budeme mít přístup ke všem informacím (a to jak k účetním, finančním, tak i hospodářským). Jak již bylo ale zmíněno, odhalit využívání „kreativních“ postupů není nikterak jednoduché. Literární zdroje uvádějí, že dané postupy kreativního účetnictví je možné odhalit i pouze z roční účetní závěrky. Z účetních výkazů mimo jiné vycházejí při svém zkoumání i externí auditoři, ale pro potenciální investory, zákazníky i osoby z řad široké veřejnosti bývají právě účetní výkazy tím jediným informačním zdrojem o daném podniku. Finanční výkazy poskytují uživatelům spoustu informací. Na jejich podkladě je možné posoudit celkové hospodaření podniku, jeho finanční sílu i schopnosti, jak bude schopen obstát v budoucnosti. Záleží ale, jak s nimi dokáže člověk „pracovat“.

2.6.3.1. Modely identifikace kreativního účetnictví

Modely zabývající se detekcí kreativního účetnictví jsou založeny na podrobném zkoumání účetních výkazů podniku. Prostřednictvím jednotlivých nástrojů a technik se snaží prověřit, zda existuje možnost manipulace s účetní závěrkou. Každý, kdo by měl

zájem tyto modely v praxi využít, by však měl mít při „testování“ na paměti, že ne vždy jsou účetní výkazy samy o sobě dostatečně vypovídající. Účetní závěrka daného podniku totiž nemusí obsahovat všechny jeho finanční činnosti. I když tedy jednotlivé propočty modelů budou poukazovat na neobvyklé změny či značné anomálie v účetní závěrce, nemusí se ještě jednat o její záměrnou manipulaci. Na druhou stranu ani skutečnost, že modely neobvyklé změny či různé vztahy, popřípadě anomálie neobjevily, nedokazuje, že s účetní závěrkou nebylo manipulováno. V případě ale, že výsledky modelů vyvodí určité nesrovnalosti, pak je zapotřebí zjišťovat příčiny jejich vzniku. Důležitá je vždy součinnost se zkoumaným podnikem, který by měl být schopen výsledky obhájit. [13]

Podle literatury je ale účinnost těchto modelů jednotlivě nedostatečná. Pokud je účetní závěrka podrobena pouze jednomu z těchto nástrojů a ten tedy není kombinován s jinými technikami, pak propočtený výsledek sám o sobě o ničem nevypovídá. Pro to, aby bylo možné zhodnotit účetní výkazy, je zapotřebí použít více analytických nástrojů. A jaké nástroje lze vůbec pro identifikaci možné manipulace s účetní závěrkou využít?

Literatura uvádí následující:

- **ukazatelé likvidity a rentability,**
- **horizontální a vertikální analýza,**
- **analýza peněžního toku účetních transakcí,**
- **Beneish model neboli tzv. M – skóre,**
- **Dechow-Dichev model kvality akruálního principu,**
- **Sloanův model akruálního principu,**
- **Jonesova nediskreční akruálnost,**
- **12 signálů Lva-Thiagarajana,**
- **Benfordův zákon,**
- či různé statistické metody, jako například **regresní analýza, měření pomocí korelace** a mnohé jiné. [13]

Propočet ukazatelů finanční analýzy, včetně analýzy trendů nebo procentuálního rozboru účetních výkazů, představuje poměrně jednoduchý způsob, jak mohou uživatelé zjistit případné neobvyklé změny hodnot. Co se týká ostatních nástrojů – modelů, u nich je zapotřebí vycházet z jejich teoretických východisek. Více méně všechny výše uvedené modely byly navrženy pro uživatele, kteří zkoumají účetní výkazy amerických účetních jednotek. Tato skutečnost jejich použití pak v rámci českých účetních předpisů značně

oslabuje. Ne všechny položky amerických finančních výkazů je totiž možné dávat do souvislosti s těmi, které se vykazují podle české účetní úpravy. Některé z modelů je však možné modifikovat – to ale není cílem této práce. V praktické části práce budou využity dva modely, a to konkrétně:

- **Beneish model neboli tzv. M – skóre**, a
- **model CFEBT**, který byl vytvořen „speciálně“ pro účetní výkazy sestavené v rámci českých účetních předpisů.

Na následujících řádcích je zpracována literární rešerše ke dvěma výše uvedeným modelům, které budou dále zpracovány v analytické části této práce. Rešerše k několika ostatním modelům byla zpracována v rámci projektu GAJU2014.

Beneish model

Beneish model, tzv. M – skóre model, vypracoval v roce 1999 profesor účetnictví Messod D. Beneish. Jde o matematický model, který zahrnuje celkem osm proměnných ukazatelů. Na základě jejich propočtu je možné zachytit změny v trendech či různé anomálie, které mohou vyplývat z jejich možné manipulace. Při výpočtu se vychází z údajů roční účetní závěrky za dvě po sobě jdoucí účetní období a propočteného M – skóre. To vyjadřuje pravděpodobnost, s jakou bude podnik v daném roce „manipulátorem“ svých účetních výkazů. [4] [13]

Model vychází z indexů jednotlivých proměnných ukazatelů, které sledují účetní závěrku z celkového pohledu. Měří změny, k nimž může dojít mezi dvěma obdobími, ať už se jedná o měsíční, čtvrtletí či roční porovnání. Hodnoty indexů by se ale neměly výrazně odlišovat. Jakákoli jejich významná změna vypovídá o možné manipulaci s účetními údaji. V případě, že výsledky indexů vyhodnotí v čase různé odchylky, je nutné zaměřit se na příčiny a zjišťovat jejich souvislosti na jednotlivé položky účetních výkazů. [13]

Tabulka č. 4: Proměnné modelu Beneish

1.	DSRI (Days' sales in receivable index) Index poměru pohledávek k výnosům v poměru období t a $t - 1$.
2.	GMI (Gross margin index) Index hrubé marže jako poměru marže z prodeje v období t a $t - 1$.

3.	AQI (Asset quality index) Index kvality neoběžných aktiv k celkovým aktivům v období t a k období t – 1.
4.	SGI (Sales growth index) Index růstu prodeje.
5.	DEPI (Depreciation index) Index odpisů.
6.	SGAI (Sales and general and administrative expenses index) Index celkových výdajů na prodej, režii a správu.
7.	LVGI (Leverage index) Index pákového efektu celkových dluhů.
8.	TATA (Total accruals to total assets) Celkové akruální částky ku částce celkových aktiv v období t.

Zdroj: Drábková, Z., 2011

Osm výše uvedených proměnných je pak „váženo“ následovně:

$$M = -4,84 + 0,92 * DSRI + 0,528 * GMI + 0,404 * AQI + 0,892 * SGI + \\ + 0,115 * DEPI - 0,172 * SGAI + 4,679 * TATA - 0,327 * LVGI$$

Zdroj: Mantone S., P., 2013

Mezní hodnotou modelu Beneish je hodnota – 2,22. V případě, že účetní jednotka dosáhne M – skóre, které je vyšší než – 2,22, pak model předpokládá, že daná účetní jednotka pravděpodobně manipulovala se svými účetními daty. [5]

Model CFEBT

V podmínkách Českých účetních předpisů byl pro zhodnocení možností manipulování s účetními výkazy navržen model CFEBT. Tento model zkoumá vykazované hodnoty v účetních výkazech účetních jednotek z časového hlediska, kdy tvrdí, že existuje úzký vztah mezi účetním výsledkem hospodaření a změnou peněžního toku. Aby bylo možné podnik vyhodnotit na základě tohoto modelu, je zapotřebí jej sledovat minimálně v období tři až pět účetních období. Propočtení ukazatele je následující:

$$CFEBT = \sum_{t=1}^5 \left| \frac{\Delta CF_t - EBT_t}{EBT_t} \right|$$

Zdroj: Drábková, Z., 2013

V tomto případě se výsledná hodnota porovnává s hodnotou významnosti. V okamžiku, kdy propočtený model převyší zvolenou hladinu významnosti, pak existuje vysoké riziko manipulace s účetními výkazy. Stanovení významnosti je přitom individuální a vždy je zapotřebí přihlédnout k osobitým okolnostem dané účetní jednotky. Měla by se ale pohybovat mezi 5 a 10 % z vykázané hodnoty zisku, popřípadě mezi 0,5 a 1,5 % z celkové hodnoty aktiv. [6]

2.7. Případ za všechny – krach společnosti Enron

Praktiky kreativního účetnictví jsou poslední dobou spojovány téměř s každým účetním podvodem. Ten nejvýznamnější finanční podvod v dějinách vůbec je připisován americké společnosti Enron. Svého času patřila společnost mezi první desítku největších společností na území USA. Krach plynárenského a elektrárenského gigantu se odehrál na počátku nového tisíciletí. Po řadě velmi příznivých zpráv, které společnost Enron předkládala veřejnosti, bylo zahájeno Americkým burzovním dozorem řízení, po kterém vyšlo najevo, že společnost své zisky uměle nadhodnocovala, a to rovnou po několik účetních období. Enron 29. listopadu 2001 zveřejnil, že od roku 1997 zveličil zisk téměř o 600 miliónů dolarů a nevykazoval v rozvaze přes 1 miliardu dolarů dluhů. [5] [12]

Na podkladě publikovaných zpráv je možné definovat ty nejzávažnější faktory, které se na bankrotu společnosti Enron podepsaly. Prof. Kovanicová mezi tyto faktory ve své literární publikaci zahrnuje následující:

- falšování účetních knih a účetních výkazů od doby, kdy se finanční postavení společnosti začalo horšit,
- provádění finančních transakcí, které měly zakrýt skutečnost špatné finanční pozice Enronu,
- a v neposlední řadě také provádění interního a externího auditu pouze jedinou auditorskou společností, jejíž výroky navíc potvrzovaly, že finanční výkazy Enronu jsou věrohodné. [11]

Vyvstává ale otázka, zda auditorská firma, která audit ve společnosti prováděla, nemohla bankrotu nějak zabránit. Audit Enronu prováděla společnost Arthur Andersen, která po tom, co v roce 1997 odhalila jisté nesrovnalosti v účetních knihách, doporučila společnosti úpravu (snížení) ročního zisku o téměř 50 %. Společnost Enron ovšem na

tuto výzvu nereagovala a i přesto auditorská firma vydala „uspokojivou“ auditorskou zprávu. Tato skutečnost pak jen napomohla k prohloubení krize. Z mého pohledu je naprosto relevantní, aby interní a externí audit byl prováděn pouze jedinou auditorskou společností, která navíc pro společnost prováděla širokou poradenskou činnost. Auditor by měl být na účetní jednotce, kde provádí audit, nezávislý, protože jen tak totiž mohou případní uživatelé účetní závěrky získat jistotu o pravosti předkládaných účetních údajů. Auditor, který zaujímá stanovisko nezávislé třetí strany, přichází do společnosti se svým profesním skepticismem, kdy se snaží vyvrátit své pochybnosti o existenci významných nesprávností, které jsou způsobeny podvodem. [11]

Bankrot společnosti Enron způsobil propad na burze a tisíce investorů tak přišlo o své investice. Pád Enronu přinesl „konec“ i pro výše uvedenou auditorskou společnost. Arthur Andersen kdysi patřila mezi tzv. „velkou pětku“. Auditorská společnost však nebyla jediná. Enron s sebou stáhl také několik investičních bank, jež se snažily krýt finanční transakce ve společnosti. [5]

K podobnému scénáři, jako tomu bylo v případě společnosti Enron, dospěly i jiné společnosti, například americká společnost WorldCom, nizozemská společnost Ahold či italský podnik Parmalat. Všechny tyto podniky jsou dávány do souvislosti s podvodným účetním výkaznictvím a krach těchto společností zapříčinil i následný propad akciového trhu. Podvody s vykazovanými účetními údaji lze však nalézt i v jiné sféře, nejen tedy na podnikatelském poli. Názorným příkladem je například Řecko a jeho porušení pravidel Paktu stability a růstu.

3. METODIKA PRÁCE

Cíl této předkládané diplomové práce spočívá ve formulaci těch nejznámějších technik kreativního účetnictví ve vazbě na vybrané položky finančních výkazů včetně uvedení jejich dopadu a dále ve vyhodnocení zvolených modelů kreativního účetnictví, které slouží k odhalení možné manipulace s vykazovanými účetními údaji. Snahou je také stanovit možnosti a omezení jejich využití.

Praktická část práce poskytuje analýzu vybraných položek finančních výkazů, ve kterých se mohou vyskytovat praktiky kreativního účetnictví. Jsou zde uvedeny i jejich vlivy na rozvahu a výkaz zisků a ztrát. Součástí analytické části práce je také provedená případová studie, která se věnuje otázce identifikace zmanipulovaných účetních výkazů. Rozpoznat kreativitu v účetních datech umožňují tzv. modely kreativního účetnictví. Pro tento „výzkum“ byly vybrány dva z nich, konkrétně:

- **Beneish model neboli tzv. M – skóre, a**
- **model CFEBT.**

Případová studie je aplikována na účetní jednotku, která působí na poli českých účetních předpisů. Finanční výkazy vybrané účetní jednotky jsou podrobeny navrženým modelům, na jejichž základě je pak zhodnocena míra možného zkreslení vykazovaných účetních dat. Údaje pro výpočty vybraných modelů vychází z pěti účetních období. Není sice pravidlem, že využívání kreativního účetnictví vede nutně k bankrotu, jako tomu bylo například u „proslulé“ společnosti Enron, přesto jsem si pro vyhodnocení modelů kreativního účetnictví zvolila právě účetní jednotku, která se v současné době nachází v konkurzním řízení. K realizaci jakékoliv z metod kreativního účetnictví, i přestože jsou legislativou více méně povoleny, se dnes žádná účetní jednotka dobrovolně nepřihlásí. Věrohodnost účetních výkazů je pro uživatele značně oslabena a možná ztráta budoucích obchodních partnerů či potencionálních investorů je pro podnik vysoká. Záměrně proto byla vybrána účetní jednotka, která se nachází například právě v konkurzním řízení, kde je takovéto „chování“ možné očekávat.

Byla bych však velmi nerada, kdybych svými výstupy „vnutila“ někomu názor, že zkoumaná účetní jednotka „podváděla“ a kreativní účetnictví využívala. To rozhodně není mým záměrem. Cílem práce je pouze vyhodnotit možnosti, které uživatelé účetních

výkazů v této souvislosti mají. Výsledky jednotlivých modelů, samostatně či v součtu, sice mohou vycházet „očekávaně“, přesto, jak již bylo zmíněno v literární rešerši, vždy je nutná spolupráce se zkoumaným podnikem. Ten by měl být totiž schopen obhájit výsledky, v případě, že modely budou poukazovat na možné riziko „hraní si“ s účetními údaji. Nezbytné je v této souvislosti také připomenout, že ne vždy jsou výkazy samy o sobě dostatečně vypovídající. Budou-li tedy jednotlivé propočty modelů vyjadřovat neobvyklé změny, ty ještě nedokazují, že bylo s účetní závěrkou jakkoli manipulováno.

Účetní výkazy jsou v případové studii hodnoceny z pohledu času. Analyzováno je pětileté období dva roky před vstupem vybrané účetní jednotky do konkurzního řízení. Pro podložení výsledků modelů je na základě skutečnosti, že se zvolená účetní jednotka nachází v konkurzním řízení, zahrnut i bankrotní model, **Altmanův model**. Jeho účelem je předpovědět s jakou pravděpodobností podnik přežije nebo zbankrotuje. Dle mého názoru je za této „situace“ bankrotní model vhodným doplněním k modelům kreativního účetnictví.

3.1. Potřebné propočty k modelům

Tato kapitola uvádí nezbytné pomocné výpočty a vzorce k modelům kreativního účetnictví i k zahrnutému bankrotnímu modelu.

Beneish model

Beneish model vychází z osmi proměnných ukazatelů, které se pak „váží“ následujícím vzorcem:

$$M = -4,84 + 0,92 * DSRI + 0,528 * GMI + 0,404 * AQI + 0,892 * SGI + \\ + 0,115 * DEPI - 0,172 * SGAI + 4,679 * TATA - 0,327 * LVGI$$

Zdroj: Mantone S., P., 2013

Tabulka č. 5: Beneish model – vzorce ukazatelů

Ukazatel	Vzorec	Obecné měřítko
DSRI	$\frac{\text{celkové pohledávky}_t}{\text{celkové tržby}_t} / \frac{\text{celkové pohledávky}_{t-1}}{\text{celkové tržby}_{t-1}}$	1

GMI	$\frac{\text{celkové tržby}_{t-1} - \text{náklady na prodej}_{t-1}}{\text{celkové tržby}_{t-1}} / \frac{\text{celkové tržby}_t - \text{náklady na prodej}_t}{\text{celkové tržby}_t}$	1
AQI	$1 - \frac{\text{oběžná aktiva}_t + \text{dlouhodobý majetek}_t}{\text{celková aktiva}_t} / 1 - \frac{\text{oběžná aktiva}_{t-1} + \text{dlouhodobý majetek}_{t-1}}{\text{celková aktiva}_{t-1}}$	1
SGI	$\text{celkové tržby}_t / \text{celkové tržby}_{t-1}$	1
DEPI	$\frac{\text{odpisy}_{t-1}}{\text{odpisy}_{t-1} + \text{dlouhodobý hmotný majetek}_{t-1}} / \frac{\text{odpisy}_t}{\text{odpisy}_t + \text{dlouhodobý hmotný majetek}_t}$	1
SGAI	$\frac{\text{náklady na prodej, správu a administrativu}_t}{\text{celkové tržby}_t} / \frac{\text{náklady na prodej, správu a administrativu}_{t-1}}{\text{celkové tržby}_{t-1}}$	1
LVGI	$\frac{\text{celkové závazky}_t}{\text{celková aktiva}_t} / \frac{\text{celkové závazky}_{t-1}}{\text{celková aktiva}_{t-1}}$	1
TATA	$\frac{((\text{pracovní kapitál}_t - \text{pracovní kapitál}_{t-1}) - (\text{CF provozní činnost}_t - \text{CF provozní činnost}_{t-1}) + (\text{daň z příjmů splatná}_t - \text{daň z příjmů splatná}_{t-1}) + (\text{dlouhodobé závazky}_t - \text{dlouhodobé závazky}_{t-1}) - \text{odpisy}_t}{\text{celková aktiva}_t}$	0

Zdroj: vlastní zpracování dle Mantone S., P., 2013

Vstupní data potřebná pro výpočty vzorců uvádí Příloha č. 3.

Model CFEBT

Aby bylo možné vyhodnotit účetní jednotku na základě tohoto modelu, je zapotřebí analyzovat vztah mezi jejím účetním výsledkem hospodaření a změnou peněžního toku za minimálně tři až pět let. Propočet ukazatele je následující:

$$\text{CFEBT} = \sum_{t=1}^5 \left| \frac{\Delta \text{CF}_t - \text{EBT}_t}{\text{EBT}_t} \right|$$

Zdroj: Drábková, Z., 2013

Altmanův model

Altmanův model, přesněji **Altmanův index finančního zdraví podniku**, nese svůj název podle stejnojmenného profesora E. I. Altmana. Navrhl ho v roce 1968 na základě několika poměrových ukazatelů využívaných zvláště ve finanční analýze. Úkolem modelu je vyjádřit finanční stav sledovaného podniku pomocí jediné hodnoty, která udává pravděpodobnost, s jakou se daný podnik dostane do bankrotního stavu. [19]

Existuje několik modifikací tohoto modelu. V rámci případové studie je využita varianta pro podniky neobchodovatelné na kapitálovém trhu. Výsledek modelu je postaven na rovnici důvěryhodnosti, v literatuře je nazývána také jako tzv. Z – skóre. Její propočet je následující:

$$Z = 0,717 * X_1 + 0,847 * X_2 + 3,107 * X_3 + 0,420 * X_4 + 0,998 * X_5$$

Zdroj: Mrkvička, J., Kolář, P., 2006

kde:

X₁ = čistý pracovní kapitál / celková aktiva

X₂ = zadržené výděvky / celková aktiva

X₃ = EBIT / celková aktiva

X₄ = základní kapitál / celkové závazky

X₅ = celkové tržby / celková aktiva

Interpretace výsledků Altmanova modelu vychází z níže uvedené tabulky. Mezní hodnotou je interval v rozmezí (1,2; 2,9), který vyjadřuje tzv. pásmo šedé zóny, tedy stav, ve kterém nelze jednoznačně určit, zda podnik přežije nebo zda je bezprostředně ohrožen možným bankrotem. [14]

Tabulka č. 6: Interpretace výsledků Altmanova modelu

hodnoty nižší než 1,2	pásmo bankrotu
hodnoty od 1,2 do 2,9	pásmo šedé zóny
hodnoty nad 2,9	pásmo prosperity

Zdroj: Mrkvička, J., Kolář, P., 2006

4. PRAKTICKÁ ČÁST

Finanční výkazy jsou mnohdy jediným informačním zdrojem o účetní jednotce. Z toho důvodu je jejich vypovídací schopnost pro uživatele velice významná. Jakákoli manipulace s účetními údaji může přinést jiné výsledky. Informace obsažené v účetních výkazech slouží uživatelům k rozhodování – k rozhodování například zda se smluvně s daným podnikem zavázat, využít jeho obchodní nabídky či investovat do jeho aktivit. Na podkladě účetních výkazů je možné propočítat celou řadu ekonomických ukazatelů a provést nespočet finančních analýz. Výsledky pak umožňují zhodnotit finanční zdraví podniku i předpovědět jeho budoucí vývoj. Zkreslené údaje ale pochopitelně odráží nepřesné výsledky. Mnohdy je možné na jejich základě ohodnotit podnik takovou pozicí na trhu, které ani zdaleka ve skutečnosti nedosahuje. Uživatelé účetních výkazů by proto měli mít možnost posoudit riziko jejich manipulovatelnosti.

Každý, kdo je na podniku jakýmkoli způsobem zainteresován, by rád viděl daný podnik pod tím nejlepším světlem, pouze ale ze svého úhlu pohledu. Kreativní účetnictví je charakterizováno snahou přizpůsobit ekonomické transakce v podniku záměrům určité skupiny uživatelů účetních výkazů. Účelná manipulace s účetními údaji vychází zejména z rozdílných představ manažerů a vlastníků. Svůj zájem však mohou mít i jiné skupiny osob, jako například dodavatelé, odběratelé, investoři, potenciální zákazníci apod. Podle výše uvedeného stanoviska zde tedy existuje určitý tlak pro úpravu vykazovaných dat.

K posouzení rizika manipulace s účetními výkazy účetní závěrky je možné využít celou řadu tzv. modelů, které se případné praktiky kreativního účetnictví snaží odhalit. Těchto modelů bylo vytvořeno hned několik. V práci jsou využity dva z nich, konkrétně:

- **Beneish model neboli tzv. M – skóre**, a
- **model CFEBT**, který byl vytvořený zvláště pro podmínky českých účetních předpisů.

Modely kreativního účetnictví slouží zejména externím auditorům při zkoumání jejich auditorského rizika. Své využití ale nacházejí i pro ostatní uživatele. Jednoduchým propočtem mohou uživatelé posoudit riziko manipulovatelnosti účetních výkazů a blíže tak specifikovat jejich vypovídací schopnost. Podrobně se jednotlivým modelům věnuje samostatná kapitola.

Definice kreativního účetnictví byla v předchozích řádcích práce již několikrát přiblížena. Přesné vymezení tohoto pojmu nenajdeme. Existuje nespočet názorů, které se liší pohledy jednotlivých autorů. Pro účely této práce je hranice rozlišující kreativní účetnictví a podvod dána zákonem definovanými předpisy. Jsem totiž toho názoru, že na kreativním účetnictví nemusí být nic špatného. Umožňují-li zákonné předpisy možné variantní řešení pro zachycení určité transakce, pak je přeci na účetní jednotce pro jakou z nabízených možností se rozhodne. Po řadě neblahých účetních skandálů zní světem „přesvědčení“ o zamezení metod kreativního účetnictví. Harmonizace účetnictví se sice snaží sjednotit právní úpravy v rámci jednotlivých národních uskupení, přesto je možné v tomto směru pozorovat rozdíly. „Volné pole působnosti“ v souvislosti se způsobem účtování či oceňování určitých transakcí nabízejí více méně samy zákonné předpisy. Dle mého však výslovná unifikace zákonů nemá ani smysl. Určité položky účetních výkazů budou totiž vždy závislé na vlastním uvážení účetní jednotky. Příkladem může být například doba odepisování majetku. Není přeci možné někomu nařizovat, jak dlouho má mít v provozu osobní vozidlo. Někomu může auto sloužit čtyři roky, jinému devět let. Ovšem již takový odhad doby životnosti je právě názorným příkladem kreativního účetnictví. Každý podnik je unikátní a je pro něj „vhodné“ něco jiného. Druhou stránkou věci je však dodržení zásady věrného a poctivého zobrazení účetnictví. Na této účetní zásadě v podstatě celé účetnictví „stojí“. Je tedy otázkou, zda účetní výkazy předkládané veřejnosti budou stále po „kreativním zásadu“ odpovídat pravdivému a věrnému obrazu. V rámci kreativního účetnictví je proto vhodné definovat „přijatelné“ meze.

„Co je však hranicí, která neovlivní uživatele účetních výkazů ve svých rozhodnutích i v tom případě, že účetní jednotka bude aplikovat některou z metod kreativního účetnictví?“

„Kdy je ještě možné tvrdit, že předkládané účetní výkazy jsou pro jejich uživatele spolehlivé a dostatečně vypovídající?“

„Jaké jsou vůbec „přijatelné“ limity pro využívání metod kreativního účetnictví?“

Odpověď na výše uvedené otázky přináší právě zmíněná účetní zásada věrného a poctivého zobrazení. Splnění požadavku na věrný a poctivý obraz účetnictví definuje danou „přijatelnou“ hranici.

4.1. Techniky kreativního účetnictví

Prostor pro aplikaci nejrůznějších metod a praktik kreativního účetnictví vytváří sama účetní legislativa. Příležitostí, jak si může podnik „přizpůsobit“ účetní výkazy ke svému prospěchu, existuje celá řada. Úmyslné zkreslování účetních údajů je totiž možné nalézt téměř ve všech položkách rozvahy či výsledovky.

4.1.1. Window dressing

Techniky window dressing spočívají v manipulaci s účetními údaji, které podnik vykazuje ve svých výkazech. Jedná se právě o takové transakce, na jejichž základě pak podnik předkládá účetní výkazy, které neodpovídají pravdivému obrazu o jeho finanční situaci. Předpokládá se však, že tyto praktiky kreativního účetnictví jsou pro uživatele účetních výkazů více méně rozpoznatelné.

Následující text práce přibližuje ty nejznámější metody kreativního účetnictví, se kterými je možné se v rámci českých účetních předpisů setkat.

4.1.1.1. Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek

Ovlivnit vykazování dlouhodobého majetku prostřednictvím kreativně vedeného účetnictví může účetní jednotka v podstatě několika následujícími způsoby.

Na první „problém“ je možné narazit již při **oceňování dlouhodobého majetku**, hmotného i nehmotného. Dlouhodobý majetek se oceňuje pořizovací cenou, reprodukční pořizovací cenou nebo také cenou, která je určena na úrovni vlastních nákladů. Záleží na způsobu pořízení daného aktiva. Při nákupu vychází hodnota majetku z pořizovací ceny. Ta zahrnuje cenu, za kterou byl daný majetek pořízen, a náklady, které s jeho pořízením přímo souvisejí. Jaké náklady je možné k pořizovací ceně přiřadit, uvádí v § 47 odst. 1) vyhláška č. 500/2002 Sb. (v textu dále jen vyhláška). Specifický příklad těchto nákladů představují však úroky z úvěru. Zaučtování těchto úroků nechává vyhláška na uvážení účetní jednotky. Úroky z úvěru na pořízení dlouhodobého majetku mohou být účtovány buď jako součást vstupní ceny aktiva nebo je možné je vykázat jako jednorázový náklad. Možnost této „volby“ má však účetní jednotka pouze do okamžiku zařazení majetku do užívání. Úroky, které jsou zaplacený později, vstupují vždy do nákladů. V případě, že se

účetní jednotka rozhodne pro aktivaci těchto úroků, zvyšuje tak ve své rozvaze hodnotu dlouhodobého majetku a zároveň také zvyšuje vykazovaný zisk v příslušném účetním období. V opačném případě dochází k navyšování nákladů. Svým rozhodnutím tak má účetní jednotka možnost ovlivnit své postavení na trhu. Záleží v podstatě pouze na tom, jakou politiku zrovna realizuje – buď je snahou vykázat co nejnížší daňovou povinnost nebo si vylepšit hodnocení finančního zdraví. Jaké dopady přináší jednotlivá rozhodnutí, uvádím na následujícím zjednodušeném příkladu.

Příklad č. 1: Zařazení úroků z úvěru na pořízení dlouhodobého majetku

Podnik zabývající se údržbou sportovních trávníků nakupuje do svého majetku nový zahradní traktor za 200 000 Kč. Nákup realizuje formou úvěru u bankovní společnosti. Úroková míra činí 10 %. Doba životnosti stroje je 5 let, odpis je lineární.

Zaučtování jednotlivých operací – **varianta A** = aktivace úroků do ceny majetku:

1) nákup stroje	220 000 Kč	majetek/závazky
2) odpis stroje	44 000 Kč	odpisy/oprávky

Zaučtování jednotlivých operací – **varianta B** = zahrnutí úroků přímo do nákladů:

1) nákup stroje	200 000 Kč	majetek/závazky
2) předpis úroků z úvěru	20 000 Kč	úroky/závazky
3) odpis stroje	40 000 Kč	odpisy/oprávky

Účetní výkazy podniku v jednotlivých variantách: (v tis. Kč)

ROZVAHA	A	B	VÝSLEDOVKA	A	B
Dlouhodobý majetek	176	160	Výnosy		
Oběžný majetek			Náklady	44	60
Aktiva celkem	176	160	VH	- 44	- 60
Vlastní kapitál	- 44	- 60			
- VH	- 44	- 60			
Cizí kapitál/závazky	220	220			
Pasiva celkem	176	160			

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud se úroky aktivují do ceny dlouhodobého majetku, hodnota celkových aktiv se poté také navyšuje. Toto pozitivně ovlivňuje samozřejmě některé ukazatele z finanční analýzy, jako například ukazatele rentability aktiv či ukazatele zadluženosti. Při použití alternativní metody, kdy jsou úroky zahrnuty rovnou mezi nákladové účty, se hodnota nákladů navyšuje a dochází tak ke snižování základu daně. Obě tyto metody mají v praxi své zastánce. Zastánci aktivace úroků do ceny majetku argumentují tím, že do hodnoty dlouhodobého majetku by měly být zahrnuty veškeré náklady, které byly vynaložené při

jeho pořízení. Za tento náklad považují právě zmíněné úroky z úvěru. Aktivované úroky v ceně dlouhodobého majetku se do nákladů dostanou až jeho postupným odepisováním. Odpůrci této metody jsou naopak názoru, že aktuálního principu účetnictví je možné dosáhnout pouze zahrnutím úroků do nákladů v okamžiku, kdy jako náklad vznikly. Jak již bylo zmíněno, volba metody je na uvážení účetní jednotky. Zvolené rozhodnutí by však mělo být v každém případě zaznamenáno do vnitropodnikového předpisu podniku. Jeho samotné dodržování je pak samozřejmostí.

Kreativitu lze také využít při určení vstupní ceny dlouhodobého majetku, který je vytvořen v rámci vlastní činnosti podniku. Ocenění takového majetku se pak stanovuje na úrovni vlastních nákladů. České účetní standardy definují vlastními náklady veškeré přímé náklady a nepřímé náklady, které s výrobou dlouhodobého majetku bezprostředně souvisejí. Pokud výroba majetku přesahuje jedno účetní období, mohou vlastní náklady zahrnovat i nepřímé náklady správní charakteru. Rozhodnutí, zda správní náklady budou nebo nebudou zahrnuty, je opět pouze na účetní jednotce.

Další možnost, která vede k využití kreativního účetnictví, představuje **záměna technického zhodnocení dlouhodobého majetku za jeho běžnou opravu**, popřípadě údržbu. Technické zhodnocení definuje v § 33 zákon o daních z příjmů. Rozumí se jím výdaje určené na dokončení nástavby, přístavy a stavební úpravy, dále rekonstrukci nebo modernizaci majetku. Úhrn těchto výdajů musí však překročit za dané zdaňovací období částku 40 000 Kč. S technickým zhodnocením bývají v praxi velmi často spojovány jisté problémy, které vedou právě k uplatnění kreativního účetnictví. Mezi ně patří zejména následující:

- samotné prvotní určení, zda se jedná o technické zhodnocení či o „pouhou“ opravu, popřípadě údržbu, dlouhodobého majetku,
- stanovení ocenění technického zhodnocení, a
- jeho možné „načasování“, které umožňuje výrazným způsobem ovlivnit výši vykazovaného výsledku hospodaření za dané zdaňovací období.

Výdaje na technické zhodnocení vstupují do ceny daného dlouhodobého majetku. V nákladech se promítnou až prostřednictvím odpisů v následujících účetních obdobích. Zatímco běžné opravy či údržby vstupují do nákladů v tom účetním období, ve kterém se uskutečnily. Zaúčtování těchto dvou možných metod má obdobný dopad na účetní výkazy, jako tomu bylo v případě účtování o úrocích z úvěru na pořízení dlouhodobého

majetku. I zde dochází na jedné straně k navyšování hodnoty celkových aktiv a na straně druhé ke snižování výsledku hospodaření.

Na následujícím názorném příkladu, který uvádím, se zaměřím na již zmíněné „načasování“ realizace technického zhodnocení. To je možné provést v podstatě pouze na přelomu účetního období. Jeho princip spočívá v rozdělení technického zhodnocení do dvou etap, kdy část bude realizována v běžném účetním období a část pak v období následujícím. Podstatné však je, že ceny úprav jednotlivých etap nepřesáhnou zákonem stanovenou hranici. Jen tak je totiž možné převést „legální cestou“ technické zhodnocení na nákladovou položku.

Příklad č. 2: Problematika „načasování“ technického zhodnocení

Podnik, který vlastní osobní automobil, se rozhodl provést na něm v průběhu účetního roku několik „vylepšení“. Daný automobil využívá ke své práci obchodní zástupce, který má svou klientelu napříč celou republikou. Proto se zaměstnavatel rozhodl svému zaměstnanci usnadnit a „zrychlit“ dobu strávenou na cestách, instalováním vestavěné GPS navigace za 27 000 Kč (listopad). A vzhledem k tomu, že přibývá vykrádání a krádeží aut, nechala účetní jednotka následující měsíc vybavit automobil i zabezpečovacím zařízením. Jeho pořízení vyjde na 15 000 Kč.

Hodnota celkových úprav činí 42 000 Kč. V daném účetním období by proto měla být tato částka aktivována. Předpokládáme-li však, že daný podnik se snaží o snížení své daňové povinnosti, pak bude jeho záměrem rozdělit tyto „úpravy“ do dvou účetních období. To je možné provést na základě dohody s dodavatelem, který „může“ fakturu na zabezpečovací zařízení vystavit až v následujícím roce. Pokud by dodavatel na dohodu přistoupil, pak by se nejednalo o technické zhodnocení, ale jednotlivé úpravy na vozidle by mohly být zaúčtovány v příslušném období přímo do nákladů.

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je z příkladu možné vyčíst, správné „načasování“ úprav dlouhodobého aktiva umožňuje ovlivnit výši vykazovaného výsledku hospodaření v jednotlivých zdaňovacích obdobích. Rozložení technického zhodnocení je v tomto případě daňově výhodnější, než by představovalo zvýšení rozvahové hodnoty daného aktiva. Výdaje za úpravy vstupují jednorázově do nákladů a snižují tak základ daně. Podíl na vykázané částce celkových aktiv a výsledku hospodaření má však i zvolená metoda odepisování. Při výpočtu odpisů technicky zhodnoceného majetku se přitom vychází z jeho zvýšené vstupní ceny.

Největší příležitosti praktikování kreativního účetnictví lze, podle mého názoru, spatřovat právě při **odepisování dlouhodobého majetku**. Již samotné sestavení účetních

odpisových plánů představuje jistou „dávku“ kreativity. Výše odpisů se přitom odvíjí od vstupní ceny daného dlouhodobého aktiva, odhadnuté doby životnosti, a popřípadě i od předpokládané zbytkové hodnoty při vyřazení. Jednotlivé metody odepisování alokují cenu majetku do nákladů různými způsoby, a tudíž nabízejí i odlišné dopady na rozvahu a výkaz zisků a ztrát.

Za další kreativní účetní metody, které se váží k vykazování dlouhodobých aktiv, je možné považovat **operace vztahující se k účetní zásadě opatrnosti**. Dle této zásady by měly být k rozvahovému dni zaúčtovány všechny nejisté ztráty, které podniku hrozí. Zásada opatrnosti je spojena s účtováním o rezervách, opravných položkách a odpisech. Zaúčtování těchto položek vede ke snížení hodnoty daného aktiva a promítá se v rozvaze podniku i v jeho výsledovce.

Tabulka č. 7: Zaúčtování rezerv, opravných položek a odpisů

ÚČETNÍ OPERACE		
	Tvorba	Rozpuštění
1) rezerva	náklady /rezervy	rezervy/ náklady
2) opravná položka	náklady /opravné položky	opravné položky/ náklady
3) odpis	náklady /oprávky	

Zdroj: vlastní zpracování

„Problém“ v této souvislosti představuje zejména prvotní určení, zda rezervu či opravnou položku vůbec zaúčtovat. Významnou roli hraje také jejich odhadovaná výše. Pokud podnik bude realizovat takovou politiku, kdy bude jeho snahou vykázat co možná nejnížší daňovou povinnost, pak je zřejmé, že bude vytvářet opravné položky, popřípadě rezervy, i v tom případě, že pro jejich tvorbu nevznikly žádné skutečnosti. Důvod pro to je jednoduchý – tvorba je účtována na vrub nákladového účtu. A pokud se při zjišťování základu daně vychází z hospodářského výsledku, který je určen rozdílem mezi výnosy a náklady, pak zvýšení nákladů, snižuje základ daně. Obdobný dopad na účetní výkazy bude mít i nadměrný odhad těchto položek. Pro zmínku stojí připomenout, že snížení hodnoty aktiva není trvalého charakteru, proto je také zapotřebí v průběhu času (přesněji k rozvahovému dni) jeho snížení přehodnotit a případné změny zaúčtovat. I toto může být podkladem pro kreativní účetnictví. Opět ale záleží, jakým směrem se daný podnik uchyluje. V případě, že opravné položky, popřípadě i rezervy, měly být zaúčtovány a ve skutečnosti tomu tak není, dochází k neoprávněnému nadhodnocení aktiv a současně též

k neoprávněnému nadhodnocení vykázaného zisku. Při vykazování rezerv či opravných položek je také zapotřebí zohledňovat jejich „zákonnou tvorbu“, která se řídí dle zákona o rezervách. Tyto položky se pak stávají daňově uznatelným nákladem. Položky, které se netvoří v souladu s daným zákonem, jsou nedaňového charakteru a jejich hodnotu je pak zapotřebí při výpočtu základu daně vzít v úvahu.

Dlouhodobý majetek, hmotný či nehmotný, tvoří zpravidla podstatnou část aktiv v podniku – při vykazování by mu proto měla být věnována poměrně značná pozornost, a to jak ze strany podniku, kontrolních orgánů i samotných uživatelů účetních výkazů.

4.1.1.2. Oběžný majetek – zásoby, pohledávky

I v případě oběžného majetku lze využít několika metod kreativního účetnictví. Tyto metody se týkají zejména **oceňování zásob**. Zásoby se, stejně tak jako dlouhodobý majetek, oceňují při pořízení:

- pořizovací cenou, pokud byly zásoby nakoupeny,
- reprodukční pořizovací cenou, pokud byly zásoby bezplatně nabyty, nebo
- vlastními náklady, pokud byly zásoby vytvořeny vlastní činností podniku.

Problematické je zvláště určení vlastních nákladů. Vlastní náklady vymezuje ve svém znění zákon o účetnictví. Zahrnuje mezi ně přímé náklady vynaložené na výrobu či jinou činnost, popřípadě i část nákladů nepřímých, které se k výrobě nebo k jiné činnosti vztahují. Důležitost by měla být věnována především správnému zařazení poměrné části nepřímých nákladů do kalkulace. Zkreslit své finanční výkazy může účetní jednotka jak zahrnutím „nesprávných“ nákladů, tak i případným fiktivním navýšením jejich hodnoty. Další možnosti, kdy lze uplatnit kreativní účetnictví, se nabízejí při prodeji a následném vyskladnění zásob. České účetní předpisy umožňují účetním jednotkám volit v podstatě ze dvou možných způsobů oceňování úbytků zásob. Jedná se o:

- metodu váženého aritmetického průměru, a
- tzv. metodu FIFO (z anglického překladu „*first in, first out*“).

Jakou z těchto metod účetní jednotka zvolí, je na jejím vlastním uvážení. Zvolený způsob je podnik povinen zavést do svého vnitřního předpisu, v jehož rámci mu vzniká povinnost ho také dodržovat. V průběhu účetního období daný výběr však nelze měnit. Vybraná metoda umožňuje „opět“ účetní jednotce ovlivnit účetní výstupy a následně

i propočtené hodnoty vybraných finančních ukazatelů. Jednotlivé metody dávají rozdílné výsledky jak celkové výše vykazovaných zásob, tak výsledku hospodaření. Rozdílnosti těchto položek se snaží přiblížit následující příklad.

Příklad č. 3: Metody oceňování úbytků zásob

Podnik eviduje na skladě 6 jednotek zásob jednoho druhu, jejichž pořizovací ceny byly v pořadí následovné: 200, 220, 255, 280, 310 a 355 peněžních jednotek. Ve sledovaném účetním období podnik prodal 2 jednotky těchto zásob, každou za 450 peněžních jednotek.

Výpočet ocenění pro jednotlivé metody:

Metoda	Náklady	Výnosy	VH	Konečný stav zásob
Aritmetický průměr	540	900	360	1 080
FIFO	420	900	480	1 200

Zdroj: vlastní zpracování

Metoda váženého aritmetického průměru patří v praxi za nejpoužívanější. Průměr je možné zjišťovat průběžně po každém nákupu nebo nejméně jednou za měsíc. Postup výběru metody závisí opět na svobodné vůli účetní jednotky, přičemž je pochopitelné, že si vybere právě ten ze způsobů, který bude pro ni nejefektivnější. V případě růstu cen vede metoda FIFO, kdy ze skladu odchází nejprve prvně naskladněná zásoba, k vykázání nejvyššího výsledku hospodaření. Jak je z příkladu možné vyčíst, současně tak dochází i k nadhodnocení stavu zásob, respektive k nadhodnocení celkových aktiv. Platí tak ale pouze za situace, bude-li v ekonomice panovat inflace. Pokles cen pak vede k opačnému efektu.

V souvislosti s účtováním oběžného majetku nelze opomenout ani dvě **specifické operace se zásobami**, které podniky provádějí s hlavním záměrem – tím je snaha zlepšit předkládané účetní výkazy. Mezi takovéto operace se řadí transakce tzv. kruhové neboli cirkulační a dále transakce parkovací. Jak sám název napovídá, při cirkulační transakci „kolují“ zásoby (materiál, polotovary, výrobky, popřípadě i zboží) v rámci dvou nebo více účetních jednotek. Smluvené podniky si zásoby mezi sebou vzájemně prodávají za ekvivalentní ceny, a to za tím účelem, aby si vylepšily hospodářské výsledky. Podstatou parkovací transakce je pak prodej a následný zpětný odkup zásob. Této operace podniky využívají zejména v případě, kdy evidují na skladě ke konci účetního období značné množství neprodejných zásob. Zásoby lze na základě dohody v podstatě „zaparkovat“ do

rozvahy kupující strany. Prodávající podnik tak „nemusí“ k daným, jinak neprodejným, zásobám vytvářet opravné položky na snížení jejich rozvahové hodnoty. V takovémto případě pak samozřejmě nedochází ke zvyšování hodnoty nákladů a následnému snížení hospodářského výsledku, ale právě naopak k jeho zvýšení. Parkovací transakce neodhalí ani sám auditor, neboť podniky smlouvu o prodeji a následném odkoupení zásob nazpět ve svém vlastním zájmu neevidují.

Pokud mluvíme o kreativním účetnictví, se zásobami nepochybně souvisí také již výše zmíněná **tvorba opravných položek** na snížení rozvahové hodnoty zásob. Ovlivnit finanční výkazy je však možné i přes **inventarizace zásob**, kdy podnik v závislosti na své politice záměrně například neúčtuje vzniklé inventarizační rozdíly, které se následně promítají do hospodářského výsledku daného účetního období apod.

Vedle zásob zahrnuje oběžný majetek také pohledávky. Vyhláška ukládá účetním jednotkám členit pohledávky podle doby jejich splatnosti na dlouhodobé a krátkodobé. **Záměrně nesprávné vykazování pohledávek** dává i v tomto případě prostor pro tvorbu kreativního účetnictví. Důvodem pro úmyslné zaměňování dlouhodobých pohledávek za krátkodobé je zejména zkreslení propočtených ukazatelů z finanční analýzy. Uživatelé finančních výkazů mohou tak na základě chybného zařazení pohledávek získat mylnou představu o dostupnosti finančních zdrojů, které bude podnik mít po úhradě pohledávek. Krátkodobé pohledávky mají dobu splatnosti jeden rok a kratší, zatímco u dlouhodobých pohledávek je doba jejich splatnosti delší než jeden rok. Nejen pohledávky, ale i závazky je zapotřebí správně vykazovat ve vztahu k jejich dohodnuté lhůtě splatnosti. Účetním jednotkám tak nařizuje i zde přímo samotné znění vyhlášky. Opět je možným důvodem pro záměrné převádění závazků snaha vylepšit ukazatele z finanční analýzy, zvláště pak výsledky ukazatelů likvidity.

Eviduje-li účetní jednotka pochybné nebo nedobytné pohledávky, vyplývá jí ze zákona povinnost vytvořit k takovýmto pohledávkám opravnou položku na snížení jejich rozvahové hodnoty. **Nevytvoření opravných položek k pohledávkám** představuje další z mnoha kreativních metod, kterými může podnik zkreslit předkládané finanční výkazy a ovlivnit tak rozhodnutí jejich uživatelů. Prvotní je provedení inventarizace. Prokáže-li inventarizace dočasné snížení hodnoty majetku pod jeho účetní hodnotu, pak je účetní jednotka povinna opravnou položku zaúčtovat. Pokud by tak účetní jednotka neprovedla, účetní závěrka by mohla obsahovat významné nesprávnosti. Opravné položky jsou pro

podnik nákladem. Jejich nevytvoření neoprávněně nadhodnocuje hodnotu vykázaného výsledku hospodaření a současně i hodnotu celkových aktiv. Zaúčtování totiž vstupuje jak do výkazu zisků a ztrát, tak do rozvahy.

Obrázek č. 2: Tvorba opravné položky k pohledávkám a její promítnutí do výkazů

ÚČETNÍ OPERACE		
	Tvorba	Rozpuštění
1) opravná položka	náklady/opravné položky	opravné položky/náklady

Rozvaha:

označ.	AKTIVA	řád.	Běžné účetní období			Minulé období
			Brutto	Korekce	Netto	Netto
	AKTIVA CELKEM	001				
	...					
C.	Oběžná aktiva	031				
C.I.	Zásoby	032				
C.II.	Dlouhodobé pohledávky	039				
C.III.	Krátkodobé pohledávky	048				
1	Pohledávky z obchodních vztahů	049				
2	Pohledávky – ovládající a řídicí osoba	050				
3	Pohledávky – podstatný vliv	051				
	...					

Výkaz zisků a ztrát:

označ.	TEXT	řád.	Skutečnost v účetním období	
			sledovaném	minulém
	...			
E.	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	18		
F.	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu	22		
1	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	23		
2	Prodaný materiál	24		
G.	Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	25		
	...			

Zdroj: vlastní zpracování

Při tvorbě opravných položek je zapotřebí také zohledňovat jejich účetní i daňové hledisko. Z daňového pohledu jsou zákonné opravné položky pro podnik „výhodnější“, neboť snižují daňový základ. Účetní opravné položky základ daně neovlivňují – vstupují pouze do výsledku hospodaření. Zákonné opravné položky lze vytvářet pouze, pokud je jejich tvorba v souladu se zákonem o rezervách. V oblasti vytváření opravných položek

se účetní jednotce nabízí široké pole působnosti její kreativity. I samotná výše opravné položky může mít významný dopad na účetní závěrku a její věrné a poctivé zobrazení. Pozornost by měla být věnována také opravným položkám k pohledávkám, které byly již dříve vytvořené. Pokud dojde ke zvýšení reálné hodnoty pohledávky, opravnou položku je nutno v dané výši rozpustit. To samé platí i v případě, že bude pohledávka uhrazena, ať v částečné či plné výši. Vytvořením, popřípadě rozpuštěním, opravných položek tato „problematika“ ale nekončí. Za situace, že vytvořená opravná položka bude představovat 100 % rozvahové hodnoty pohledávky, musí být daná pohledávka odepsána v plné její výši, přičemž opravnou položku, která byla v minulosti vytvořena, je zapotřebí rozpustit.

Při vykazování oběžných aktiv se účetním jednotkám nabízí nespočet příležitostí pro manipulaci s účetními výkazy. Pokud případní obchodní partneři, investoři či osoby veřejného sektoru uskutečňují svá podnikatelská rozhodnutí zejména na podkladě účetní závěrky sledovaného podniku, pak by měli takovéto možnosti vzít samozřejmě v úvahu.

4.1.1.3. Účty časového rozlišení

Vykázání správného hospodářského výsledku vyžaduje, aby byly do příslušného účetního období účtovány pouze ty náklady a výnosy, které s daným účetním obdobím věcně a časově souvisí. Takto praví účetní zásada aktuálního principu. Účetní jednotky mají tedy povinnost účtovat a vykazovat transakce do účetních výkazů v okamžiku, kdy k nim došlo, nikoliv podle pohybu reálného toku peněz. Mluvíme-li o časovém rozlišení, pak rozeznáváme:

1. **časové rozlišení v užším pojetí,**
2. **časové rozlišení v širším pojetí.**

Na účtech časového rozlišení užšího pojetí je možné evidovat jen takové účetní případy, u kterých zná účetní jednotka současně tři tituly, a to vynaloženou částku, její věcné vymezení a příslušné účetní období, kterého se týká. Pokud kterákoli z těchto podmínek není známa, pak se jedná o časové rozlišení širšího pojetí, které zahrnuje účty dohadných položek a rezerv.

Účelová manipulace s účetními výkazy představuje v souvislosti se zachycením nákladů, popřípadě výnosů, v jejich věcném a časovém kontextu poměrně značné riziko. Účetní jednotky se často dopouštějí toho, že buď chybně alokují náklady či výnosy do

příslušného účetního období nebo o jejich rozlišení neúčtují vůbec. V takovémto případě pak nepochybně dochází ke zkreslování vykázaného výsledku hospodaření. Ne všechny položky je však nutné na podkladě aktuální zásady účetnictví časově rozlišovat. O tom, jaké položky to budou, rozhoduje účetní jednotka v rámci vnitřních předpisů. Využití takovéto „možnosti“ lze u nevýznamných položek a pravidelně se opakujících plateb. V případě opakovaných plateb je ale zapotřebí řešit jejich významnost. Co může být pro jeden podnik zanedbatelné, u druhého může hrát velmi důležitou roli. Proto je podstatné přistupovat k jednotlivým částkám individuálně a dle charakteru daného podniku.

Účetní zachycení dohadných položek, jak je možné ze samotného názvu vyvodit, vychází ze subjektivního odhadu účetní jednotky. Z toho důvodu se lze domnívat, že zde existuje zvýšené riziko možného nesprávného sestavení účetní závěrky. Účetní jednotka při vykazování těchto položek jejich hodnotu pouze „dohaduje“. Mohlo by se tedy říci, že si tímto účetní jednotka může poměrně snadno upravovat výši svého vykazovaného hospodářského výsledku, popřípadě i výši celkových aktiv. Podstatné je v této věci ale podotknout, že každý subjektivní odhad v rámci účetního výkaznictví, tak aby byl věcně a poctivě zobrazen, se musí opírat o podpůrné písemnosti, z nichž se právě při zjišťování odhadované částky vychází.

I v oblasti vykazování rezerv může účetní jednotka využít příležitostí, kterými lze ovlivnit jisté položky účetních výkazů. Dle § 25 odst. 3) zákona o účetnictví jsou účetní jednotky povinny při oceňování ke konci rozvahového dne zahrnovat pouze zisky, které byly skutečně dosaženy. Dále mají povinnost brát v úvahu všechna předvídatelná rizika i možné ztráty, které souvisejí s majetkem a závazky, přičemž jsou jim zároveň do data sestavení účetní závěrky známy. V momentě, kdy takováto skutečnost nastane, měla by být rezerva vytvořena. Pokud tak účetní jednotka neučiní, opět vzniká vysoké riziko, že předkládané výkazy budou obsahovat významnou nesprávnost, a na jejichž základě pak mohou jejich uživatelé provést chybná rozhodnutí. Druhá kreativní možnost se nabízí při samotném vyčíslení případného rizika. I zde je totiž možné narazit na subjektivní pohled účetní jednotky.

V rámci technik window dressing byly výše popsány ty nejvýznamnější možnosti pro manipulaci s účetními výkazy. Ve skutečnosti má však účetní jednotka mnohem více příležitostí, ať se jedná například o úmyslné provádění chyb v účetnictví či vystavování falešných faktur znějící na zanedbatelné částky apod.

4.1.2. Mimobilanční financování

Mimobilanční financování představuje další techniku kreativního účetnictví. Její podstata je založena na způsobu financování, který se nevykazuje v rozvaze dané účetní jednotky, ale v rozvahách jiných podniků. Tímto má účetní jednotka možnost pozitivně ovlivnit některé klíčové ekonomické ukazatele a prezentovat se tak veřejnosti v lepším světle, než je tomu ve skutečnosti. Oproti předchozí technice window dressing si použití této techniky žádá vysokou kvalifikaci. Její odhalení přináší značné problémy, na první pohled totiž není vůbec viditelná. Následující část práce se zaměřuje na ty nejčastěji uváděné příklady této techniky, a to:

- úmyslné zaměňování finančního leasingu za operativní,
- vykazování faktoringu, a
- využití jednotek zvláštního určení.

4.1.2.1. Zaměňování finančního leasingu za operativní

Úmyslně nesprávné vykazování leasingu je typickým příkladem mimobilančního financování. Leasing (z anglického překladu „*lease*“) znamená zjednodušeně pronájem. Na základě smluvního ujednání postupuje pronajímatel předmět leasingu na nájemce na dočasnou dobu. Za užití pak platí nájemce pronajímateli dohodnuté nájemné.

Leasing se člení na finanční a operativní. Toto rozdělení plyne z rizik a užitků, které s užitím daného aktiva souvisejí. Z pohledu české úpravy účetnictví se operativní a finanční leasing zachycuje v podstatě stejným způsobem. Nájemce eviduje pronajaté aktivum pouze na podrozvahových účtech. Informace o pronájmu by bezesporu měla být zaznamenána v příloze k účetní závěrce, aby nedošlo k ovlivnění vypovídací schopnosti účetních výkazů. V průběhu trvání leasingu pak účtuje nájemce o jednotlivých splátkách jako o závazku na jedné straně souvztažně s časově rozlišeným nákladem. Odpis aktiva v tomto případě neprovádí nájemce, ale pronajímatel, protože ten je nadále „vlastníkem“ daného aktiva. Podle české legislativy lze upozorovat rozdíl mezi leasingy až skončením leasingové smlouvy, a to na podkladě úpravy vlastnických práv k předmětu leasingu:

1. pokud po ukončení smlouvy přechází vlastnické právo pronajatého aktiva na nájemce, jedná o **finanční leasing**,
2. pokud po ukončení smlouvy zůstává předmět leasingu i nadále ve vlastnictví pronajímatele, jedná se o **operativní leasing**.

Příklad č. 4: Zachycení leasingu dle českých účetních předpisů

Uvažujme podnik, který si pronajal od leasingové společnosti obráběcí stroj v hodnotě 500 000 Kč. Doba trvání leasingu je stanovena na 5 let. Splátky jsou rovnoměrné.

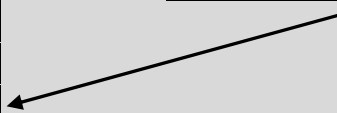
Zaúčtování jednotlivých operací:

1) předpis leasingové splátky	100 000 Kč	ostatní náklady/závazky
2) úhrada splátky	100 000 Kč	závazky/peněžní prostředky

Účetní výkazy podniku – nájemce: (v tis. Kč)

ROZVAHA	A
Dlouhodobý majetek	
Oběžný majetek	- 100
- bankovní účet	- 100
Aktiva celkem	- 100
Vlastní kapitál	- 100
- VH	- 100
Cizí kapitál/závazky	
Pasiva celkem	- 100

VÝSLEDOVKA	A
Výnosy	
Náklady	100
VH	- 100

Zároveň podnik daný obráběcí stroj eviduje v podrozvahové evidenci (třída 7).

Zdroj: vlastní zpracování

Jak již bylo zmíněno, účetní zachycení finančního a operativního leasingu je dle českých právních předpisů shodné. Rozdíly při jejich účtování by však měly být, podle mého názoru, zřejmé, stejně tak jako v případě mezinárodní úpravy účetnictví. Účtování o operativním leasingu je „správné“. Nájemce pronajaté aktivum eviduje na podrozvaze. Nejedná se totiž o jeho faktické pořízení, ale jen o jeho zapůjčení na dočasně sjednanou dobu. Proto jsou také splátky vykazovány jako poskytnutí služby. Finanční leasing ale z pohledu českých předpisů nijak rozlišován není.

Odlišně „koukají“ na finanční a operativní leasing mezinárodní účetní standardy. V případě finančního leasingu přechází na nájemce podle IFRS (z anglického překladu „*International Financial Reporting Standards*“) z vlastnictví daného pronajatého aktiva podstatná rizika a odměny. V opačném případě se jedná o leasing operativní. Posouzení, zda leasing klasifikovat jako finanční nebo operativní může být v některých případech problematické. IAS 17 ve svém znění proto navíc uvádí podmínky, které po splnění definují leasing právě jako finanční. Výňatek z mezinárodního standardu IAS 17 uvádí Příloha č. 2. Finanční leasing se zachycuje obdobně jako nákup majetku prostřednictvím úvěru. Nájemce tedy vyazuje od počátku leasingu dané aktivum ve své rozvaze, a s tím

souvisí i možnost jeho odepisování. Zároveň nájemce účtuje o pravidelných splátkách vůči pronajímateli. Účetní zachycení operativního leasingu podle IFRS je pak obdobné jako v případě účtování leasingu dle české úpravy účetnictví. Nájemce vykazuje pouze leasingové splátky. Aktivum eviduje v rozvaze pronajímatel, který ho také odepisuje.

Záměrné zaměňování leasingu vede z pohledu mezinárodních účetních standardů ke kreativnímu účetnictví, přesněji k manipulaci a zkreslení finančních výkazů. Pokud je leasing úmyslně vykazován jako operativní, i když skutečnosti ho definují za finanční, dochází k podhodnocení aktiv a závazků podniku. Nájemce totiž eviduje daný majetek a závazek z pronájmu na podrozvahových účtech, nikoliv přímo v rozvaze. Na základě toho mohou pak uživatelé účetní závěrky špatně vyjádřit hodnoty některých finančních ukazatelů, zejména zadluženost daného podniku. Jak bylo ale výše uvedeno, aby nebyla právě ovlivněna vypovídací schopnost účetních výkazů, měla by být takováto informace zanesena v příloze k účetní závěrce. Jejím úkolem je vysvětlit a doplnit údaje obsažené v ostatních částech závěrky. Podniky tak ale v praxi záměrně nedělají.

Příklad č. 5: Zachycení finančního leasingu dle mezinárodních účetních standardů

Zadání shodné.

Zaúčtování jednotlivých operací:

1) zařazení aktiva	500 000 Kč	aktivum/závazky
2) úhrada splátky	100 000 Kč	závazky/peněžní prostředky
3) odpis aktiva	100 000 Kč	odpisy/oprávky

Účetní výkazy podniku – nájemce: (v tis. Kč)

ROZVAHA	A	VÝSLEDOVKA	A
Dlouhodobý majetek	400	Výnosy	
Oběžný majetek	- 100	Náklady	100
- bankovní účet	- 100	VH	- 100
Aktiva celkem	300		
Vlastní kapitál	- 100		
- VH	- 100		
Cizí kapitál/závazky	400		
Pasiva celkem	300		

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci mezinárodního účetnictví hraje záměna velmi významnou roli. Účetní jednotka může totiž nesprávnou klasifikací podstatně zkreslit výši majetku i závazků.

4.1.2.2. Vykazování faktoringu

Faktoring je definován jako transfer pohledávek na třetí stranu – na tzv. faktora. Dochází při něm k odprodeji krátkodobé pohledávky podniku před dobou její splatnosti. Pro podnik přináší faktoring výhodu, a to jednak v okamžitém inkasu dané pohledávky, a zároveň i v přenesení možného rizika nesplacení pohledávky na faktora, faktoringovou společnost. Faktoringové financování se člení podle převodu možných rizik s případnou nedobytností pohledávky na:

1. **regresní faktoring**, při kterém je uplatňováno zpětné postoupení pohledávky na podnik, pokud pohledávka nebude v okamžiku její splatnosti uhrazena, a
2. **bezregresní faktoring**, při kterém dochází k přechodu veškerých rizik, která vzniknou v souvislosti s případným neuhrazením pohledávky, na faktora.

Účetní zachycení regresního faktoringu může být sporné. Je otázkou, zda by měl podnik na závazek, který představuje zpětný postih plynoucí z neuhrazení pohledávky, pohlížet jako na prodej nebo jako na úvěr či půjčku od faktoringové společnosti.

Příklad č. 6: Účetní zachycení faktoringu s případným zpětným postihem

Podnik vlastní pohledávku ve jmenovité hodnotě 200 000 Kč a rozhodl se, že tuto pohledávku odprodá faktoringové společnosti za 170 000 Kč.

Zaučtování jednotlivých operací – **varianta A** = účtování faktoringu jako o prodeji:

1) prodej pohledávky	170 000 Kč	peněžní prostředky/výnosy
2) odpis pohledávky	200 000 Kč	náklady/pohledávky

Zaučtování jednotlivých operací – **varianta B** = účtování o faktoringu jako o úvěru:

1) poskytnutí úvěru od faktora	170 000 Kč	peněžní prostředky/závazky

Účetní výkazy podniku v jednotlivých variantách: (v tis. Kč)

ROZVAHA	A	B	VÝSLEDOVKA	A	B
Oběžný majetek	170	370	Výnosy	370	200
- bankovní účet	170	170	Náklady	200	
- pohledávky		200	VH	170	200
Aktiva celkem	170	370			
Vlastní kapitál	170	200			
- VH	170	200			
Cizí kapitál/závazky		170			
Pasiva celkem	170	370			

Zdroj: vlastní zpracování

Mimobilanční financování provádí účetní jednotka v okamžiku, kdy klasifikuje převod pohledávky na faktoringovou společnost jako její prodej. V tomto případě, jak je z příkladu možné vyčíst, není vykazována pohledávka ani závazek vůči třetí straně, který však ve skutečnosti ale „existuje“. Dochází tedy k podhodnocení hodnoty aktiv, závazků i výsledku hospodaření. Dalším dopadem je také ovlivnění vybraných ukazatelů finanční analýzy, zejména snížení zadluženosti (podíl dluhů na aktivech podniku). Pokud nedojde k úhradě dané pohledávky, faktor si pak nárokuje postih na prodávajícího. Tato operace umožňuje dosáhnout podstatně nižšího výsledku hospodaření. Proto je zřejmé, že je-li záměrem účetní jednotky snižovat svou daňovou povinnost, rozhodne se pro vykazování případného postoupení pohledávky na faktora právě tímto způsobem.

4.1.2.3. Využití jednotek zvláštního určení

Jednotky zvláštního určení, známé také jako strategické podnikatelské jednotky (z anglického překladu „*strategic business units*“), zakládají účetní jednotky výhradně za účelem provádění specifických finančních operací mezi sebou. Vznik těchto jednotek je jednoznačně kreativní technikou – mimobilanční financování. Účetní jednotky je totiž využívají k přesunu závazků a nepotřebných aktiv z rozvahy. Zakládány jsou však často zejména také z důvodu daňové optimalizace. Jejich sídla se ve většině případů nacházejí v oblasti daňových rájů (například Kajmanské ostrovy, Bermudy, Seychely a jiné), kde existuje výhodný bankovní systém s nulovou, popřípadě velmi nízkou úrovní zdanění. Přesunutí určitých položek z rozvahy zakládajícího podniku pak umožňuje dosáhnout lepších výsledků ve finanční analýze.

Identifikovat možnosti využití některých praktik kreativního účetnictví, ať už se jedná o techniku window dressing nebo mimobilanční financování, může auditorům či „jen“ uživatelům finančních výkazů sledované účetní jednotky činit problémy. Z toho důvodu byly ve světě navrženy modely identifikace manipulace s finančními výkazy.

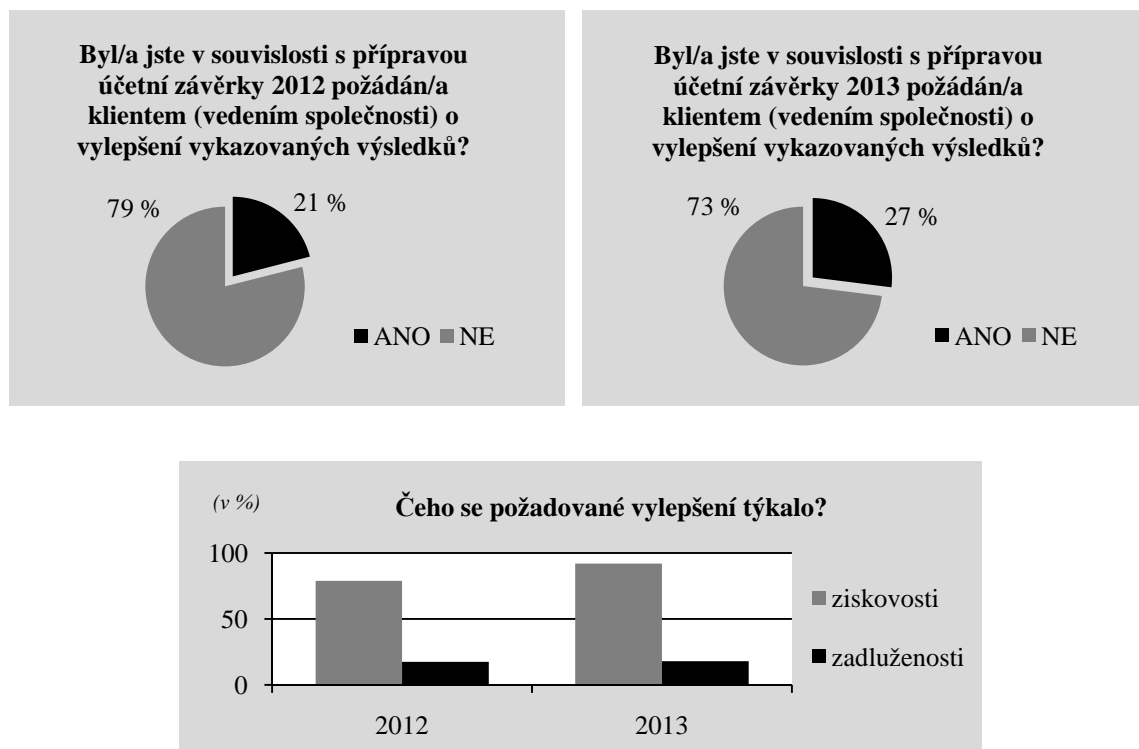
4.2. Kreativní účetnictví v praxi

Kreativní úprava účetní závěrky není v praxi „nic“ neobvyklého. Tak to alespoň vyplývá z pravidelné ankety Komory certifikovaných účetních. Vylepšit účetní závěrku si letos přála více než jedna čtvrtina podnikatelů, přesněji 26,5 %. Od loňského roku se

tento podíl zvýšil o šest procentních bodů. Komora „výzkum“ o kreativním účetnictví provádí pravidelně již několik let, jeho výsledky jsou ale rok od roku horší. Čím dál více podnikatelů žádá své účetní o zkreslení finančních výsledků. Podle vyjádření Komory se může jednat až téměř o 250 tisíc podniků se zmanipulovaným účetnictvím. Zkreslovány jsou zejména údaje v rozvaze a výkazu zisků a ztrát. Jak uvádí vyhodnocení průzkumu, nejčastější „úpravou“ bylo zvýšení ziskovosti. To provádělo více, než 92 % podnikatelů. V loňském roce tvořila ziskovost jen necelých 79 % těchto úprav. Ze všech oslovených respondentů se dále celkem 18 % snažilo vylepšit si ukazatel zadluženosti. Meziroční nárůst tvořil v tomto případě „jen“ půl procentního bodu. *„Navenek se tedy jako méně zadlužený subjekt potenciálně tváří až kolem 31 tisíc firem registrovaných v ČR, což může ve vztahu k bankám představovat nemalé riziko špatného úvěrování.“* [21]

Dle minulých průzkumů bývá záměrem podniků v praxi také snaha skrýt platební neschopnost, získat nový finanční zdroj či dosáhnout výhodnějších podmínek u zdroje stávajícího nebo také snaha ovlivnit kupní cenu v případě prodeje podniku. *„Dále může jít o tlak na plnění podmínek smlouvy o úvěru ze strany financující banky, splnění plánů a cílů nebo získání bonusů závislých na finančních výsledcích.“* [22]

Obrázek č. 3: Anketní otázky Komory certifikovaných účetních

Zdroj: vlastní zpracování na podkladě [21], [25] a [28]

Nejčastěji bylo manipulováno s položkami rozvahy a výkazu zisků a ztrát. Podle Komory je důležité, aby byly změny, které dopadají na výsledovku, zahrnuty do přílohy k účetní závěrce. Zvláště v té „vidí“ Komora slabinu českých účetních předpisů, protože: *„požadavky na informace, které mají být součástí přílohy, jsou popsány hodně obecně. Tím pádem se kvalita účetních závěrek dost výrazně liší společnost od společnosti.“* [22]

Jediný výkaz, který nelze „upravit“ je přehled o peněžních tocích, jež zobrazuje pohyby peněz v rámci podniku. Buď totiž peníze přijdou nebo odejdou. Podle někdejší předsedkyně Komory účetních proto: *„zůstává paradoxem, že právě tento výkaz není podle zákona povinnou součástí účetní závěrky podnikatelů.“* [22]

V rámci svého výzkumu nově letos Komora také zjišťovala, zdali si dle účetních bere vedení podniků na vědomí dopad zkreslení účetních údajů, včetně jeho případných sankcí, která vyplývají z trestněprávní odpovědnosti. Celých 51 % manažerů, popřípadě statutárních orgánů, si rizika spojená s kreativní úpravou účetnictví vůbec neuvědomují. Podle 29 % dotázaných si nějaké riziko naopak „moc“ dobře uvědomují. *„Pokud 29 % účetních shledává, že jejich management ví o rizicích spojených s manipulací účetních výsledků, znamená to, že jednají úmyslně nebo hrubě nedbale. Takové „jednání“ nová úprava občanského práva a práva korporací posuzuje velmi přísně.“* [21]

4.3. Modely identifikace zmanipulovaných účetních výkazů

Prostřednictvím modelů, které se snaží odhalit využívání kreativního účetnictví, mají uživatelé finančních výkazů možnost posoudit riziko jejich možné manipulace. Pro potencionální investory, ale i pro obchodní partnery nebo veřejnost, jsou účetní výkazy důležitým, někdy také jediným, informačním zdrojem o podniku. Poskytují informace o jeho hospodaření, finanční situaci i budoucích plánech. Pokud si ale podnik se svým účetnictvím záměrně „hraje“, pak účetní výkazy dávají jiné výsledky.

Na základě propočtu jednotlivých modelů je možné vyhodnotit možnou účelnou manipulaci s účetními údaji. Ten, kdo tyto modely ale využívá, by si měl být vědom, že ne vždy jsou účetní výkazy dostatečně vypovídající a ne vždy výsledné hodnoty modelů vyjadřují skutečnost. I když se tedy na základě propočtů jednotlivých modelů „potvrdí“ neobvyklé změny, nemusí se ještě jednat o záměrnou manipulaci. V každém případě je

zvláště důležité zaměřit se na ty položky, které za „výkyvy“ stojí, a v nich hledat možné „řešení“. Nezbytnou součástí je přitom spolupráce se zkoumaným podnikem. Pokud se podnik nedopouští přímo podvodu, ale jen využívá možností, které nabízí samy zákonné předpisy, pak nemá podnik co „tajit“ a chce-li si získat například nové investory pro své podnikatelské aktivity, jistě „rád“ vysvětlí případné odchylky, na které model poukáže.

4.4. Případová studie

V rámci praktické části této práce je provedena případová studie, která se zabývá otázkou možné manipulace s účetními výkazy. Rozpoznat kreativitu v účetních datech umožňují **modely kreativního účetnictví**. Těm jsou podrobeny účetní výkazy vybrané účetní jednotky z pohledu času. Analyzováno je pětileté období.

4.4.1. Výsledky modelu Beneish

Jako první je zde propočten **model Beneish, tzv. M – skóre**. Na základě tohoto modelu mohou uživatelé poměrně snadno spočítat pravděpodobnost možné manipulace. Vstupní proměnné potřebné pro vypočítání jednotlivých ukazatelů uvádí Příloha č. 3. Výsledné hodnoty propočtených ukazatelů tzv. M – skóre předkládá následující tabulka.

Tabulka č. 8: Výsledné hodnoty jednotlivých ukazatelů M – skóre

Ukazatel	Sledované období				Obecné měřítko
	1. rok/2. rok	2. rok/3. rok	3. rok/4. rok	4. rok/5. rok	
DSRI	1,040	0,898	0,809	1,799	1
GMI	1,026	0,977	0,984	0,943	1
AQI	1,171	0,860	1,103	0,289	1
SGI	0,939	1,027	0,819	0,791	1
DEPI	1,783	1,149	0,863	1,183	1
SGAI	1,003	0,977	1,068	0,943	1
LVGI	1,026	0,979	1,362	1,004	1
TATA	-0,082	-0,280	-0,195	-0,169	0

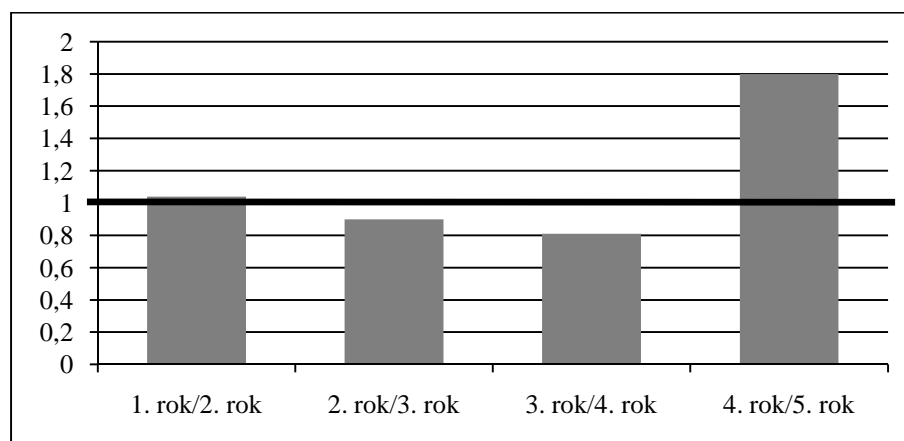
Zdroj: vlastní zpracování

Model Beneish hodnotí vždy dvě sledovaná účetní období. Výsledné hodnoty by se měly pohybovat kolem obecného měřítka a rozdíly mezi nimi by měly být nepatrné. Jakékoli významné změny mohou svědčit o možné manipulaci.

Významný rozdíl v čase lze například pozorovat u **ukazatele DSRI**. Ten hodnotí poměr mezi celkovými pohledávkami a celkovými tržbami za dvě po sobě jdoucí účetní období. Pokud není mezi těmito položkami udržován určitý stabilní vztah, potenciační riziko manipulace se ziskem může existovat. Níže uvedený graf ukazuje v čase poměrně významné výkyvy. Mezi prvními třemi sledovanými obdobími jsou zjištěné hodnoty relativně stabilní. V posledním období ale ukazatel značně převyšuje „doporučovanou“ hodnotu. Zde bychom se měli zaměřit na operace, které jsou možným důvodem k tak významnému nárůstu. Pokud podnik změnu nedokáže vysvětlit, může připadat v úvahu riziko možné manipulace.

Graf č. 1: Vývoj DSRI

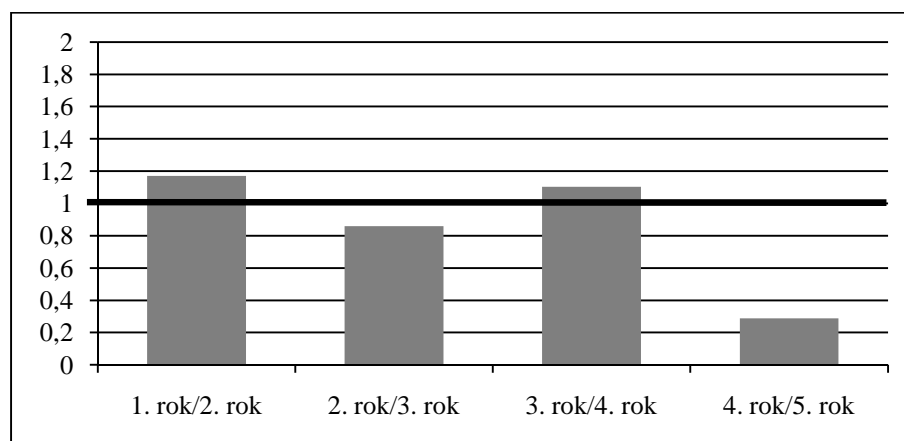

Zdroj: vlastní zpracování

Index poměru celkových pohledávek k tržbám se v posledním sledovaném roce značně zvýšil. Hodnota pohledávek meziročně narostla, kdežto u hodnoty celkových tržeb tomu bylo naopak, tam došlo ke značnému poklesu. Dle mého názoru, by ale mezi těmito položkami měla být vidět určitá přímá úměra. Pokud podnik eviduje pohledávku, například za prodej zboží nebo za prodej svých vlastních výrobků, měla by se její hodnota účetním zápisem projevit také ve výnosech. V případě ale, že se tento ukazatel pohybuje pod „doporučeným“ měřítkem, pak to může poukazovat na změnu v úvěrové politice podniku. Prodej za hotové vs. prodej na fakturu. Naopak neúměrné navýšení pohledávek vzhledem k tržbám může vypovídat o případné inflaci.

Významnou změnu v trendu lze pozorovat i u **ukazatele AQI**, který vyjadřuje poměr kvality neoběžných aktiv k celkovým aktivům podniku. Měřítkem hodnoty tohoto indexu je i v tomto případě hodnota 1.

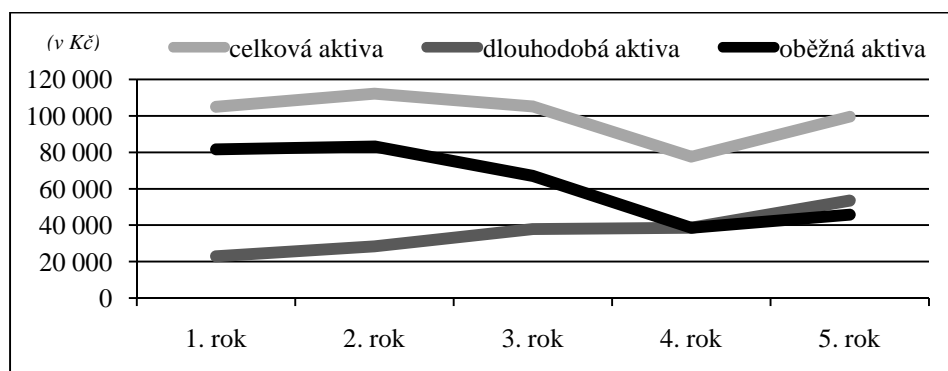
Graf č. 2: Vývoj AQI

Zdroj: vlastní zpracování

Za první tři sledovaná období vykazuje index relativně stabilní vývoj. V prvním období roste, poté klesá a ve třetím období opět roste. Zatímco v posledním sledovaném období významně „vybočuje“. V rámci zkoumání bychom se měli zaměřit na ty operace, které stojí za nestabilitou v trendu z časového hlediska. Literatura uvádí, že pokud index překročí „doporučenou“ hodnotu, pak má podnik tendence ke kapitalizaci nákladů. Tím dochází ke zvyšování hodnoty aktiv, a současně i ke zvyšování hospodářského výsledku. Index za poslední sledované období jde ale opačným směrem. Pokud bychom vycházeli z jednotlivých položek, které vstupují do výpočtu tohoto indexu, pak můžeme odvodit jisté výsledky.

Graf č. 3: Vývoj dlouhodobých, oběžných a celkových aktiv

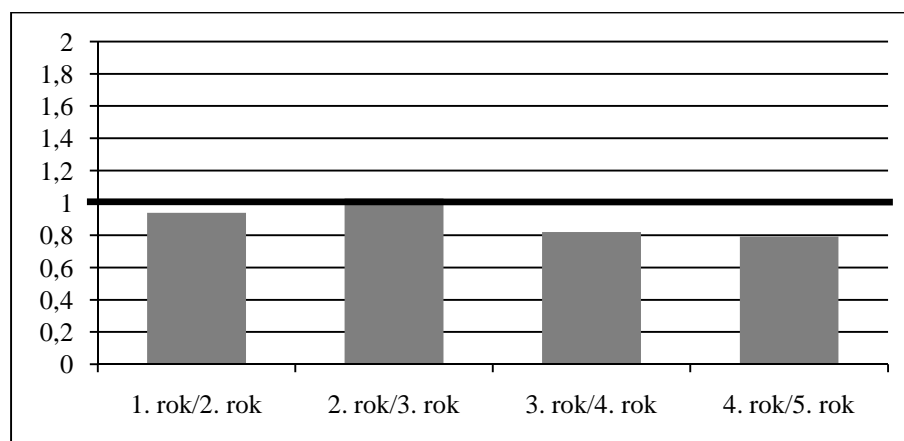

Zdroj: vlastní zpracování

Oběžná aktiva více méně kopírují trend vývoje celkových aktiv. U dlouhodobých dochází v čase k jejich postupnému navyšování, konkrétně roste položka samostatných movitých věcí a položka nedokončeného dlouhodobého hmotného majetku. Dlouhodobý hmotný i oběžný majetek má v analyzované účetní jednotce své „oprávněné“ zastoupení. Účetní jednotka se totiž zabývá jak vlastní výrobní činností, tak i prodejem nakoupeného zboží. Hodnota oběžného majetku ale od třetího zkoumaného období výrazně poklesla. Tam by z mého pohledu mělo směřovat další zkoumání. Měli bychom hledat „příčiny“, proč oběžná aktiva klesají. Omezil snad podnik nákup zboží? Začal se zbavovat zásob? Či došlo k nějaké škodě, popřípadě krádeži? V této souvislosti vyvstává spousta otázek. Odpovědi by „mohly“ dát vykázané náklady podniku, které by pokud by došlo například k prodeji zásob, ke škodě nebo i zpronevěře majetku, měly mít tendenci vzrůstat. Pokud literatura uvádí, že překročí-li index „doporučenou“ hodnotu, indikuje tento stav snížení kvality neoběžných, tj. dlouhodobých, aktiv, v opačném případě by to pak znamenalo, že kvalita těchto aktiv se naopak zvyšuje. To více méně dokazuje i uvedený graf vývoje aktiv. Hodnota dlouhodobého majetku roste, přičemž hodnota oběžného majetku klesá.

Nestabilní trend v čase vykazuje dále **ukazatel SGI**.

Graf č. 4: Vývoj SGI

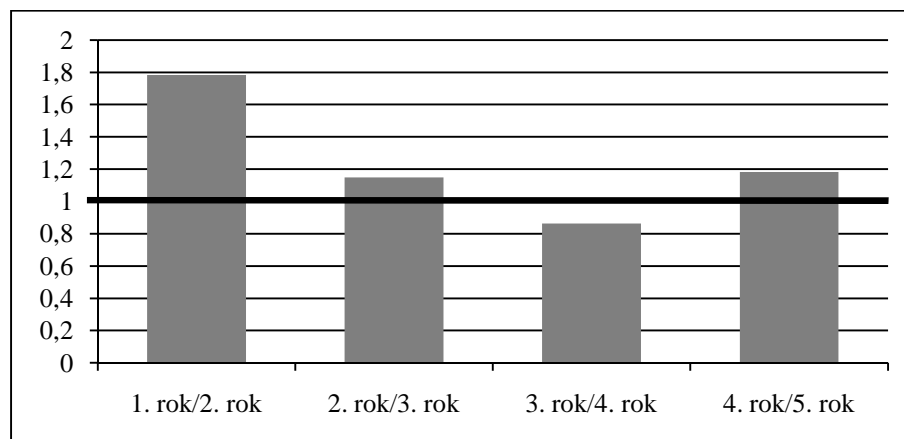

Zdroj: vlastní zpracování

Ukazatel poměří tržby mezi jednotlivými roky. Kolísání v tomto případě není ale tak dramatické. Pokud se index pohybuje v rámci „doporučené“ hodnoty a vykazuje určitou stabilitu, pak riziko možné manipulace se ziskem by nemělo připadat v úvahu. V případě ale, že dojde k jeho vychýlení, je možné usuzovat, že si účetní jednotka se svými výnosy záměrně „hrála“, tak, aby zkreslila svůj vykazovaný zisk.

Na významnou změnu v trendu z hlediska času ukazuje i další ukazatel, **ukazatel DEPI**. Ten poměří odpisovou sazbu mezi jednotlivými zkoumanými obdobími. Stejně jako u ostatních ukazatelů je „doporučeným“ měřítkem hodnota 1.

Graf č. 5: Vývoj DEPI

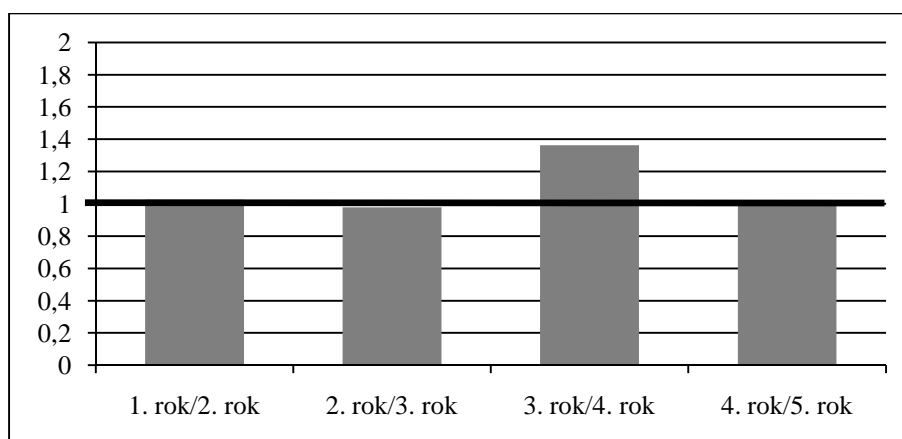

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud je DEPI větší než 1, pak lze usuzovat, že se tempo odepisování zpomaluje. Příčinou může být například zvýšený odhad doby životnosti aktiv, kdy se odpisy rozloží mezi více účetních období. Tím je možné v aktuálním roce dosáhnout vyššího výsledku hospodaření. Existuje zde tedy možné potenciaální riziko manipulace. Abychom mohli riziko potvrdit nebo vyvrátit, je důležitá spolupráce se zkoumaným podnikem. V rámci analyzování tohoto ukazatele bychom měli zjišťovat, na základě čeho jsou prováděny odhady, které určují životnost aktiv, jaké používá účetní jednotka metody odepisování či zda vůbec rozeznává rozdíly mezi účetními a daňovými odpisy. To vše může mít vliv na vývoj ukazatele DEPI.

Posledním ukazatelem, u kterého lze pozorovat významné změny v hodnotách v rámci sledovaného časového období, je **ukazatel LVGI**. Index obecně měří celkovou zadluženost podniku k celkovým aktivům. Hodnota je opět i v tomto případě srovnávána s „doporučovanou“ hodnotou. Pokud vyjde ukazatel větší než 1, pak dochází navýšení dluhového zatížení podniku. Čím je jeho hodnota vyšší, tím více je podnik závislý na cizích zdrojích financování, a tím méně je pochopitelně stabilní. Určité potenciaální riziko možné manipulace zde tedy „může“ existovat. Vyšší hodnoty tohoto indexu jsou pro věřitele rizikem. S jeho růstem totiž roste i riziko, že věřitelé o svůj investovaný kapitál přijdou, pokud se podnik nadměrným zadlužením dostane do finanční tísně.

Graf č. 6: Vývoj LVGI

Zdroj: vlastní zpracování

Zvýšení zadluženosti může ukazovat například na přijetí nových závazků. Ty se ale v daném sledovaném období zvýšily jen nepatrně. „Problém“ zde představují aktiva, u kterých došlo v daném období k významnému poklesu. Dluhy tedy zůstaly, snížily se „jen“ zdroje jejich financování.

Graf č. 7: Vývoj celkových aktiv a celkových závazků

Zdroj: vlastní zpracování

Již graf č. 3 ukazoval strukturu celkových aktiv podniku. Hodnota dlouhodobých aktiv v čase nepatrně rostla, zatímco oběžná aktiva celkem významně od třetího období klesala. Při dalším zkoumání bychom se měli zaměřit na to, proč oběžná aktiva klesají a co vůbec způsobilo tak významný pokles.

Výsledky indexů ostatních ukazatelů tohoto modelu se pohybují v rámci určitého stabilního trendu. Významně se nevychylují od stanoveného měřítka. U položek, které vstupují do těchto indexů, bychom tedy mohli potenciální riziko manipulace vyloučit.

Samotné výsledky modelu Beneish, tzv. M – skóre, přináší následující tabulka.

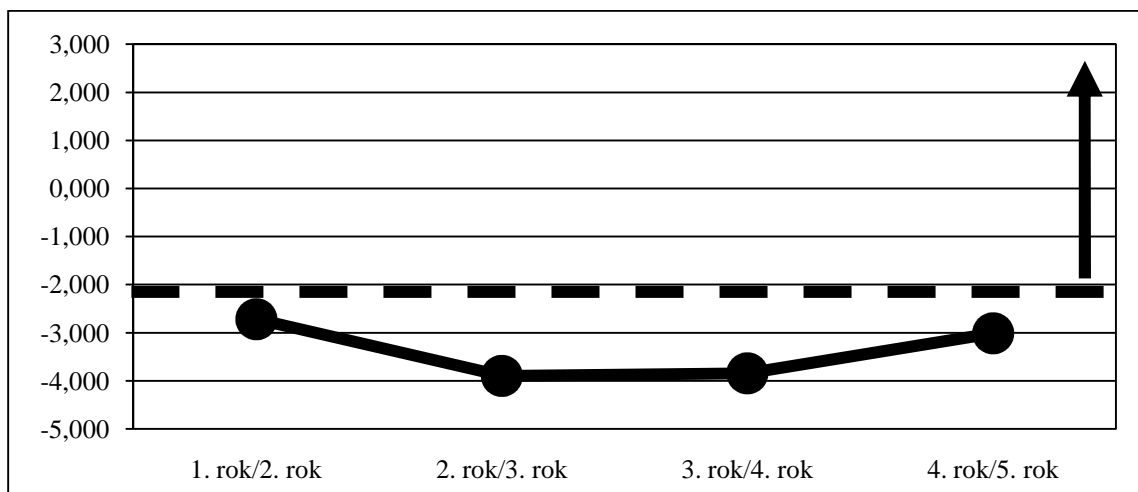
Tabulka č. 9: Výsledné hodnoty M – skóre

Sledované období			
1. rok/2. rok	2. rok/3. rok	3. rok/4. rok	4. rok/5. rok
- 2,718	- 3,900	- 3,843	- 3,011

Zdroj: vlastní zpracování

Tzv. M – skóre Modelu Beneish vyjadřuje, s jakou pravděpodobností bude účetní jednotka v daném sledovaném období „manipulátorem“ svých účetních výkazů. Model hodnotí vždy dvě po sobě jdoucí účetní období. V rámci této případové studie bylo takto analyzováno pět let. Ač byly v jednotlivých letech vidět u některých ukazatelů poměrně značné výkyvy, přesto v součtu výsledné hodnoty modelu neukazují na možnost, že si zkoumaná účetní jednotka se svými finančními výkazy záměrně „pohrávala“. Významné změny v trendu by však neměly zůstat bez povšimnutí a dalšího zkoumání, v některých případech byly totiž výkyvy celkem významné.

Graf č. 8: Vývoj M – skóre za sledovaná období

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedený graf ukazuje vývoj výsledných hodnot M – skóre pro danou účetní jednotku. Ve všech sledovaných letech se pohybujeme pod stanovenou mezní hodnotou. Riziko možné manipulace bychom tedy „mohli“ vyloučit. Výpočet hodnoty M – skóre vychází ze vzorce, kde je jednotlivých osm ukazatelů váženo určitou vahou. Je logické, že výsledek modelu významným způsobem ovlivní zejména ty ukazatelé, které vstupují

do výpočtu největší vahou. V tomto případě se jedná především o ukazatel TATA, který má váhu rovných 4,679. Výsledek M – skóre výrazně ovlivní totiž, byť i jen nepatrná změna indexu tohoto ukazatele. Pokud by se výsledná hodnota pohybovala nad určenou mezní hodnotou, která udává možnost manipulace, pak bychom se měli zaměřit zejména na položky vstupující do výpočtu výše zmíněného ukazatele. Ve vzorci ukazatele TATA najdeme změnu pracovního kapitálu, peněžního toku z provozní činnosti, změnu splatné daně z příjmů a dlouhodobých závazků a dále hodnotu odpisů a celkových aktiv.

4.4.2. Výsledky modelu CFEBT

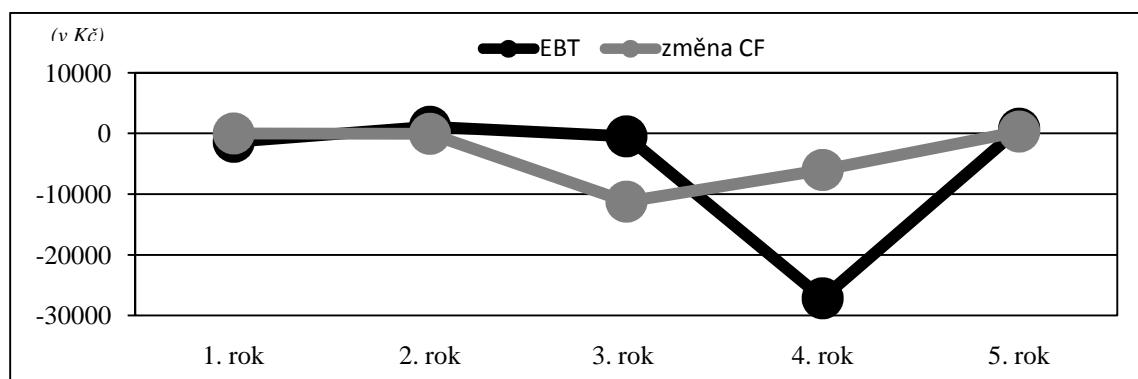
Jako další v pořadí je propočítán **model CFEBT**, který poměruje účetní výsledek hospodaření a změnu peněžního toku. Model byl založen na hypotéze – tvrdí, že by měl v čase mezi těmito položkami existovat vzájemně úzký vztah. „Vazbu“ mezi výsledkem hospodaření a změnou peněžního toku za dané sledované období v analyzované účetní jednotce ukazuje následující tabulka a níže přiložený graf.

Tabulka č. 10: Vývoj EBT a změny CF za sledovaná období

(v tis. Kč)	Sledované období						Suma
	0. rok	1. rok	2. rok	3. rok	4. rok	5. rok	
EBT		- 1 390	1 083	- 472	- 27 146	- 795	- 27 130
cash	19 067	19 063	19 013	7 791	1 799	2 116	
změna CF		- 4	- 50	- 11 222	- 5 992	317	- 16 951

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 9: Vývoj EBT a změny CF za sledovaná období

Zdroj: vlastní zpracování

Mezi účetním výsledkem hospodaření a přírůstkem peněžního toku by měl být vidět v rozhodném období úzký vztah. V sumě by pak měly vést tyto položky s menšími odchylkami ke stejnému výsledku. Budou-li se významně odlišovat, je zapotřebí, aby účetní jednotka výkyvy věrohodně zdůvodnila.

$$\text{CFEBT} = \left| \frac{-16\,951 + 27\,130}{-27\,130} \right| = 0,375$$

Model na konkrétních datech ukazuje na významné výkyvy ve třetím a čtvrtém sledovaném období. Příčiny těchto výkyvů mohou být vyvolány v průběhu jednotlivých let například nesprávným užitím pravidla časového rozlišení nákladů a výnosů, různými nepeněžními operacemi, jako jsou odpisy nebo tvorba či rozpouštění rezerv, popřípadě mohou výkyvy způsobit i změny stavu nepeněžních složek pracovního kapitálu. V tomto konkrétním případě můžeme za výkyvy najít zejména změnu stavu opravných položek, zásob a změnu stavu pohledávek. U všech těchto položek lze zpozorovat ve sledovaném období patrné změny v jejich hodnotách. Účetní jednotka by měla být schopna změny věrohodně zdůvodnit, pokud pro to nebude mít objektivní vysvětlení, měly by být účetní výkazy podrobeny dalšímu zkoumání.

Výsledná hodnota modelu CFEBT se porovnává s hladinou významnosti. Pokud bude hodnota toho modelu v absolutním vyjádření překračovat hodnotu, kterou jsme si stanovili jako významnou – materiální, pak existuje zvýšené riziko, že bylo s účetními výkazy ze strany podniku úmyslně manipulováno. Hladina významnosti se pohybuje obecně někde kolem 5 až 10 %. V tomto případě je riziko možné manipulace s účetními výkazy poměrně vysoké. Zda si účetní jednotka opravdu se svými výkazy záměrně „hrála“, ukáže ale jen podrobné další analyzování přímo ve zkoumaném podniku.

4.4.3. Výsledky Altmanova modelu

Pro podložení výsledků modelů kreativního účetnictví byl propočítán i bankrotní model, **Altmanův model**, známý též jako **Altmanův index finančního zdraví podniku**. Úkolem tohoto modelu je vyjádřit pravděpodobnost, s jakou se účetní jednotka dostane do tzv. bankrotního stavu. Vzhledem k tomu, že se v současné době nachází daná účetní jednotka v konkurzu a že bylo v rámci výše uvedených modelů kreativního účetnictví analyzováno pětileté období dva roky před vstupem do konkurzního řízení, je dle mého

názoru tento model vhodným doplněním výše uvedených výsledků. Model má však jistá omezení. Neudává, jak dopředu s případným bankrotem podniku počítat a „nevýhodou“ jeho použití je také skutečnost, že ne vždy jsou výsledky stoprocentně spolehlivé. Model byl navržen na základě vzorku několika podnikatelských subjektů, které sice musely splňovat určitá kritéria jejich výběru, přesto však i pan profesor Altman nedošel v rámci svého zkoumání k přesné predikci. Vstupní proměnné jsou uvedeny v Příloze č. 3.

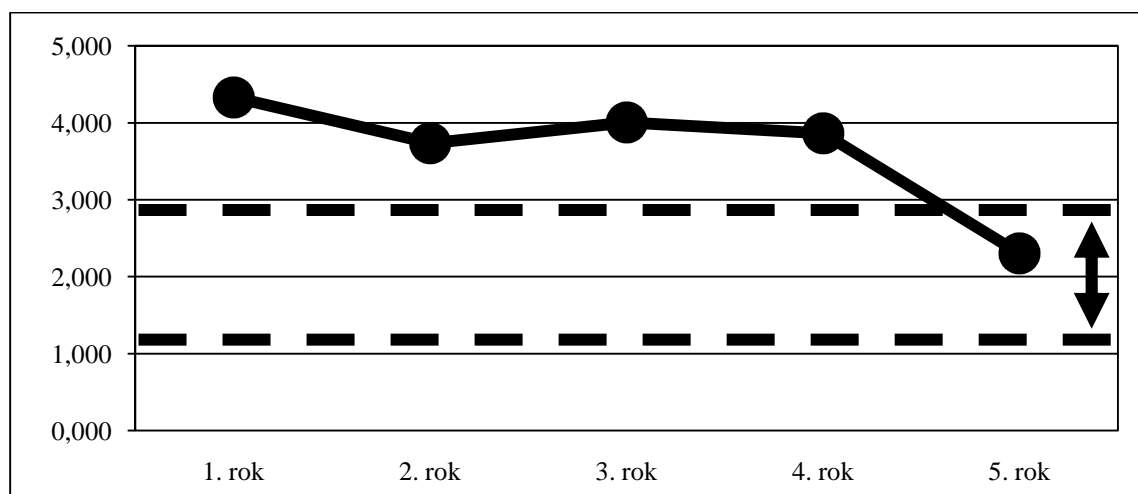
Výsledky Altmanova modelu pro konkrétní účetní jednotku jsou následující:

Tabulka č. 11: Výsledné hodnoty Altmanova Z – skóre

Proměnné	Váha	Sledované období				
		1. rok	2. rok	3. rok	4. rok	5. rok
X1 = čistý pracovní kapitál / celková aktiva	0,717	0,204	0,052	-0,035	-0,371	-0,457
X2 = zadržené výděly / celková aktiva	0,847	0,282	0,268	0,279	0,019	0,027
X3 = EBIT / celková aktiva	3,107	-0,013	0,010	-0,004	-0,350	0,008
X4 = základní kapitál / celkové závazky	0,420	0,054	0,050	0,054	0,054	0,042
X5 = celkové tržby / celková aktiva	0,998	3,935	3,453	3,782	4,207	2,594
Celkové Z – skóre		4,331	3,734	4,006	3,863	2,304

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 10: Vývoj Z – skóre za sledovaná období

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledné hodnoty Altmanova Z – skóre mají v čase klesající tendenci. Z počátku sledovaného období se daná účetní jednotka podle tohoto modelu jeví jako prosperující, s postupem času se však dostává do tzv. pásma šedé zóny – tedy pásma, kde nemůžeme jednoznačně určit, zda podnik přežije nebo zda je bezprostředně ohrožen bankrotem. Za klesajícím vývojem hodnoty Z – skóre může stát právě možná manipulace s účetní daty. Výsledky výše uvedeného modelu CFEBT totiž tuto „skutečnost“ připouštějí.

4.5. Vyhodnocení důsledků použití kreativního účetnictví a možnosti identifikace

Kreativita či různá tvůrčí činnost je obecně společností poměrně vysoce ceněna. Takoví kreativně založení zaměstnanci jsou dnes pro podniky značným přínosem. Bez kreativních technologů, vývojářů, IT specialistů nebo obchodníků se totiž žádný úspěšný podnik neobejde. A důvod je pochopitelný. Kreativní zaměstnanci přicházejí s novými, originálními, jednoduššími a v některých případech i ekonomicky úspornějšími nápady pro výrobní procesy, které pak zvyšují produktivitu práce. Kreativní lidé v neposlední řadě také posunují konkurenceschopnost jejich podniku na trhu. Co ale taková kreativita v účetní profesi? Zaměstnavatelé ji samozřejmě vnímají pozitivně. Schopnost nahlížet a řešit problémy neotřelými způsoby, být krok před ostatními a umět „vytěžit“ ze situace co nejvíce je přeci výhodou. Společnost na to ale pohlíží jinak. Popularita kreativity ve spojení s účetním výkaznictvím už tak velká není. Kreativní, tvořivé účetnictví v sobě totiž zahrnuje praktiky, které vedou k falšování účetních údajů a pozměňování účetních skutečností. Z jejich strany jde o záměrné zkreslování reality za účelem lepší prezentace v účetních výkazech a dosažení tak výhodnější pozice na trhu. Úmyslná úprava účetních výkazů může mít pro jejich uživatele ale významné dopady. Finanční výkazy jsou stále v některých případech jediným informačním zdrojem o podniku. Pokud však nebudou pravdivě zobrazovat skutečnost, uživatelé mohou pak provést chybná rozhodnutí. To je zvláště důležité, rozhodují-li se uživatelé pouze na pokladě finančních výkazů. Budoucí obchodní partneři, potencionální investoři či zákazníci totiž přístup k jiným informacím ve většině případů ani nemají. A z toho důvodu by proto měli vždy při svém zkoumání zohlednit možnost záměrné manipulace s účetními daty a počítat tedy s určitým rizikem. Podniky se využitím kreativního účetnictví snaží zapůsobit na uživatele účetních výkazů – v praxi tak dělají zejména „zkrášlováním“ hodnoty aktiv nebo výsledku hospodaření.

Analytická část práce se v úvodu zabývala analýzou vybraných položek účetních výkazů v rámci užívaných technik kreativního účetnictví. Účetní jednotky mají možnost upravit své výstupy pomocí většiny položek rozvahy či výsledovky. Jednotlivé kreativní metody více méně povolují samy zákonné předpisy. V jistých případech totiž poskytují možnost výběru zachycení určitých transakcí, popřípadě i způsobu jejich ocenění. Volba metody je přitom na vlastním uvážení účetní jednotky. Při jejich využití by však neměla být opomenuta jedna z nejdůležitějších účetních zásad – zásada věrného a poctivého zobrazení skutečnosti. Podle ní je zobrazení věrné a poctivé, pokud obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, a ten je přitom zobrazen v souladu s použitými účetními metodami danými zákonem a zároveň pokud jsou metody použity způsobem, jenž vede k dosažení již zmíněné věrnosti. Ač jsou tedy sice některé praktiky kreativního účetnictví samy zákonem povoleny, nemusí ještě tuto podmínku naplňovat. Podniky ji záměrně v praxi vůbec většinou nezohledňují. Hledí pouze na dosažení svých vlastních cílů. Zvolené rozhodnutí je účetní jednotka v každém případě povinna zanést do svého vnitřního předpisu – jeho samotné dodržování je pochopitelně samozřejmostí.

Na této úrovni je práce konkrétně věnována kreativně účetním praktikám, které vyplývají z účetního zachycení dlouhodobého hmotného i nehmotného majetku, zásob, pohledávek a závazků, včetně pravidel časového rozlišování nákladů a výnosů. Zmíněny byly také dopady účelného zaměňování finančního leasingu za jeho operativní formu a naopak, dopady vykazování faktoringu i dopady, které plynou z využití strategických podnikatelských jednotek. Vybrané metody umožňují účetní jednotce ovlivnit její účetní výstupy a následně i propočtené hodnoty vybraných finančních ukazatelů. Jednotlivé metody dávají rozdílné výsledky jak celkové výše vykazovaných aktiv, tak i výsledku hospodaření. Záleží na účetní jednotce, zda je jejím záměrem zvyšovat hodnotu svých aktiv a tím i zlepšovat některé ukazatele z finanční analýzy, jako například ukazatele rentability aktiv nebo zadluženosti, či zda je jejím cílem vykázat co nejnižší daňovou povinnost. Pokud bude chtít podnik platit státu na daních co nejméně, pak je zřejmé, že se bude snažit zvyšovat hodnotu svých nákladů. Prostor pro to vytvářejí některé výše zmíněné praktiky kreativního účetnictví, například záměna technického zhodnocení za opravu, popřípadě údržbu, vhodně zvolená metoda odepisování nebo nadměrná tvorba opravných položek nebo rezerv a mnohé jiné. Při zjišťování základu daně se vychází z hospodářského výsledku, který je určen rozdílem mezi vykázanými výnosy a náklady. Zvýšení nákladů potom pochopitelně základ daně snižuje.

Odhalit využívání kreativního účetnictví je poměrně složitou záležitostí, mnohdy totiž zmanipulované účetní výkazy neodhalí ani zkušenější auditoři s dlouholetou praxí. Identifikovat možnou záměrnou manipulaci s účetními daty se snaží modely kreativního účetnictví, které jsou založeny na podrobném zkoumání finančních výkazů. Uživatelé, kteří by měli zájem tyto modely v praxi využít, by měli mít na paměti, že ne vždy jsou účetní výkazy samy o sobě dostatečně vypovídající. Tato skutečnost může totiž výsledné hodnoty celkem významně zkreslit. Jejich omezenost je dána především:

- vykazováním účetních dat převážně v historických cenách,
- nezobrazováním určitých významných složek v účetních výkazech podniku, na kterých může být do jisté míry závislá jeho úspěšnost, například kvalita a kvalifikace zaměstnanců apod.,
- nevykazováním finančního leasingu dle českých účetních předpisů v aktivech podniku či naopak vykazováním aktiv, která již nemusí do podniku přinášet žádný ekonomický užitek,
- nebo zahrnutím do provozního výsledku hospodaření takových činností, které s provozem nesouvisejí, jako je prodej aktiv, prodej materiálu aj.

Stěžejní částí této práce byla případová studie, která se zabývala otázkou možné manipulace s účetními výkazy. Propočteny byly na účetních datech konkrétního podniku dva modely kreativního účetnictví – Beneish model a CFEBT model. Oba tyto modely se snaží identifikovat možnou záměrnou manipulaci s účetními výkazy podniku, přesto ale jejich výsledné hodnoty byly odlišné. V případě modelu Beneish byly v jednotlivých sledovaných letech vidět u některých ukazatelů sice poměrně značné výkyvy, v jejich součtu však model na riziko, že si zkoumaná účetní jednotka se svými finančními výkazy záměrně „pohrávala“, neukázal. Propočet modelu CFEBT ale naopak toto riziko nevyloučil. Možná manipulace s účetními výkazy byla poměrně vysoká. Rozdílnost ve výsledcích může být způsobena omezeností modelu Beneish. Ten totiž zkoumá rizika jiných účetních systémů, byl navržen pro identifikaci možné manipulace s účetními daty v rámci Všeobecně uznávaných účetních principů – tzv. US GAAP. „Beneishův model“ byl stejně jako řada jiných finančních modelů testován na vybraném vzorku podniků. Na základě propočtu toho modelu došel profesor Beneish k 76% správné predikci. Výsledky nemusejí dávat tedy úplnou spolehlivost. V případě ale, že model poukáže na určité nesrovnalosti či změny v trendu, pak je i přesto zapotřebí jim věnovat pozornost.

Model CFEBT byl navržen přímo pro účetní výkazy sestavené v rámci českých účetních principů. Poměříje účetní výsledek hospodaření a změnu peněžního toku za sledované období. Výsledek hospodaření, potažmo zisk, ale není nutně tím spolehlivým měřítkem výkonnosti podniku. Podnik zisk totiž může nastavit tak, aby vyhovoval jeho vlastním potřebám – může se tedy snažit o jeho záměrné „zkrášlování“. Odpověď na to, zda se podnik nachází v „dobré“ situaci, může dát, podle mého názoru, právě taková hodnota peněžních prostředků, která nám poví, zda je podnik solventní a schopný splácet své závazky v dohodnutých lhůtách. Znat takovouto informaci je pro budoucí „zavázání se“ s podnikem hodně důležité. Ale zpět k modelu CFEBT. I tento model na konkrétních datech poukázal na významné výkyvy v průběhu jednotlivých let. Příčiny mohly být vyvolány například nesprávným užitím pravidla časového rozlišování nákladů a výnosů, různými nepeněžními operacemi, jako jsou odpisy nebo vytváření či rozpouštění rezerv, popřípadě mohly výkyvy způsobit také změny stavu nepeněžních složek pracovního kapitálu. V tomto konkrétním případě bylo možné zpozorovat patrné změny v hodnotách u stavu zásob, pohledávek i opravných položek. Účetní jednotka by měla být schopna změny věrohodně zdůvodnit, pokud pro to nebude mít objektivní vysvětlení, měly by být účetní výkazy podrobeny dalšímu zkoumání.

S ohledem na skutečnost, že se zkoumaná účetní jednotka v současnosti nachází v konkurzu, byl pro podložení výsledků výše uvedených modelů kreativního účetnictví propočítán i bankrotní model – Altmanův model. V čase měly výsledné hodnoty tohoto modelu klesající tendenci. Z počátku sledovaného období se daná účetní jednotka jevila jako prosperující, s postupem času se však dostala do tzv. pásma šedé zóny, tedy pásma, kde nemůžeme jednoznačně určit, zda podnik přežije nebo zda je bezprostředně ohrožen bankrotem. Za klesajícím vývojem mohla stát právě možná manipulace s účetní daty. Výsledky výše uvedeného modelu CFEBT totiž tuto „skutečnost“ připustily.

5. ZÁVĚR

Diplomová práce je věnována kreativnímu účetnictví, jeho metodám a modelům. „Problematika“ kreativního účetnictví je poslední dobou velmi diskutovaným tématem. Ač není jeho využívání nezákonné, veřejnost ho považuje za neetické. Zkresluje realitu a ve většině případů nevyovídá o skutečném hospodaření účetní jednotky.

Kreativní účetnictví může každý z nás chápat různě. I názory řady autorů, kteří se tímto tématem zabývají, se mnohdy podstatně liší. Jedni ho vnímají jako součást běžné praxe, jiní v něm vidí prohané a nevhodné praktiky a dávají ho do rovnosti s podvodem. Kreativní účetnictví ale ve své podstatě povolují samy zákonné předpisy. Má však určité hranice. Podvodem je spíše ve vztahu k vedení účetní jednotky, k obchodním partnerům, k investorům, k věřitelům i široké veřejnosti. „Ti“ všichni využívají údaje z finančních výkazů, mají vlastní představy a očekávají určité výsledky. Pokud jsou ale účetní výkazy jakkoli zkreslené a upravené do zamýšlené podoby, pak mohou mít zásadní dopad na rozhodování jejich uživatelů.

Jsem názoru, že na kreativním účetnictví nemusí být za určitých okolností vůbec nic špatného. Účetnictví je totiž ve své podstatě tvůrčí disciplínou. Nechávej-li zákonné předpisy některé otázky účetnictví „otevřené“ a umožňují-li volbu ve způsobu účtování či oceňování určitých transakcí, pak záleží na účetní jednotce, jakou si vybere. Přitom je zcela pochopitelné, že si účetní jednotka zvolí právě tu z nabízených variant, která bude nejvíce naplňovat její stanovené cíle. Budou ale účetní výkazy stále i po „kreativním zásahu“ odpovídat zásadě věrného a poctivého zobrazení? Budou pak vůbec zobrazovat skutečnost? To je otázkou. I po využití kreativně účetních praktik mohou účetní výkazy účetní jednotky zobrazovat věrně a poctivě skutečnosti o jejím hospodaření i finanční situaci. Mohou, ale nemusí. Ve většině případů však kreativní účetnictví tuto zásadu významným způsobem porušuje, a to může přinést důsledky jak pro účetní jednotku, tak zvláště pro „společnost“.

Nápomocní mohou být pro uživatele účetních výkazů v tomto směru tzv. modely kreativního účetnictví. Ale nejen pro uživatele účetních výkazů. Vhodným pomocníkem mohou však být i pro auditory. Auditóři při svém „zkoumání“ provádějí nespočet testů, mimo jiné i stanovují hladinu významnosti a vyhodnocují auditorské riziko – tedy riziko,

že „mohou“ vydat neodpovídající výrok o účetní závěrce, která obsahuje významnou nesprávnost. Modely kreativního účetnictví se právě tyto významnosti, anomálie a různé neobvyklé změny v trendech, které mohou poukazovat na možnou manipulaci s účetními záznamy, snaží odhalit. Modely poměrně jednoduchým způsobem prověřují riziko, zda bylo či nebylo s účetními údaji ze strany účetní jednotky nějakým způsobem záměrně „pohráváno“. Samotný propočet těchto modelů není nikterak obtížný. Potíže ale mohou nastat v případě, že výsledné hodnoty možné riziko vyhodnotí. Pak je důležité zjišťovat příčiny, proč vlastně ke změnám došlo. Odhalení možného „podvodu“ je bezpochyby závislé na zkušenostech toho, kdo tyto modely využívá. Účetní výkazy nejsou ale vždy samy o sobě dostatečně vypovídající, a proto je nutná součinnost se zkoumanou účetní jednotkou, která by měla být schopna výsledky obhájit.

Kreativní účetnictví z našeho podvědomí jen tak nezmizí. I když analytici říkají, že by měla ekonomika v letošním roce růst, stále jsou však k vidění následky recese. A ty jsou právě podle odborníků tou největší motivací k manipulaci finančních výsledků. U nás, v České republice, se podnikatelské subjekty snaží zejména vykázat co nejnižší výsledek hospodaření, aby tak eliminovaly svou daňovou zátěž a odvedly do státního rozpočtu na daních co nejméně. Jsou naopak ale i takové subjekty, kterým jde o úplně jiný „trend“. Posunout podnik výš, vylepšit obrázek o své konkurenční úspěšnosti, zvýšit dostupnost finančních prostředků u bank nebo investorů a mnohé další. Využívání kreativního účetnictví půjde tak i nadále ruku v ruce se záměry účetních jednotek – s jejich cíli, představami (ať už jsou reálné či nereálné) i nastavenou obchodní politikou. Mezi veřejností se o záměrném „zkrášlování“ všeobecně ví. Nikomu se nelíbí, mnohé dokonce ovlivňuje. Napadá mě tedy otázka, kdy na to společnost řekne „dost“ a přestane tyto praktiky tolerovat.

„Problematika“ kreativního účetnictví je bezesporu aktuálním tématem, zabývá se jím i ve světě však jen minimum literatury. Možná je to z toho důvodu, aby nebyl na jejím základě poskytnut návod pro podniky k využívání jeho praktik. Nejlepší možnou „ochranou“ je v tomto směru přirozeně prevence, ale i schopnost umět rozpoznat, odhalit a porozumět takovýmto kreativně-účetním praktikám.

6. SUMMARY

The topic of my diploma thesis is „**Creative accounting methods, models and their use**“. The aim of this work is to formulate the most famous creative accounting techniques in relation to selected items of financial statements, including their impact, and further to evaluate selected creative accounting models. These models are used for detection of possible manipulation in reported accounting data. The aim is also to determine their potential as well as their limitations.

Accounting principles form the basis of the accounting system. Business entities are obligated to abide by these principles not only in bookkeeping, but also in the preparation and presentation of financial statements. The true and fair view of accounting principle is the most important of all. Financial statements prepared on this basis should show true and fair facts about the economic and financial situation of the entity. Users of financial statements can be misled, if this principle is not respected intentionally. Financial statements are an important source of information about business entities for the majority of interested parties. When the data contained in them are modified or distorted, they supply inaccurate and false information. This fact may have a significant impact on users' decision.

The thesis is divided into two parts. The first part is theoretical and deals with the essence of creative accounting. In this part, I describe the definitions of this concept, the creative accounting techniques, the reasons for the use and several lines are devoted to the prevention and detection of and combat against creative accounting. The most famous company – the renowned company Enron – is also described in conclusion of this part. The second part provides an analysis of selected items of financial statements in relation to the creative accounting practices. Their effects on the balance sheet and the profit and loss account are listed too. The thesis also includes a case study that addresses the issue of the identification of manipulated financial statements. With the so called creative accounting models we can recognize creativity in accounting data. For my “research” I chose two of them, the Beneish model and the CFEBT model.

Key words: creative accounting, true and fair view, financial statements, manipulated financial statements, creative accounting techniques, creative accounting models

7. PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

- [1] AMAT, O. a BLAKE, J. a DOWDS, J. *The ethics of creative accounting*. 1999. Dostupné z: <http://www.econ.upf.edu/docs/papers/downloads/349.pdf>. (cit. 2013-11-05)
- [2] AMAT, O. a OLIVERAS, E. a PERRAMON, J. *Earnings management in Spain. Some evidence from companies quoted in the Spanish stock exchange*. 2004. Dostupné z: <http://www.econ.upf.edu/docs/papers/downloads/677.pdf>. (cit. 2014-01-02)
- [3] GRIFFITHS, I. *New creative accounting: how to make your profits what you want them to be*. 1. vyd. London: Palgrave Macmillan, 1995. 220 s. ISBN 03-336-2865-9. Citace přejata z: DRÁBKOVÁ, Z. *Kreativní účetnictví a účetní podvody jako porušování věrného a poctivého obrazu účetnictví*. České Budějovice, 2011. Disertační práce. JU v Českých Budějovicích.
- [4] DRÁBKOVÁ, Z. *Kreativní účetnictví a jeho meze v podmínkách českých účetních předpisů*. Časopis účetnictví, 2013, roč. 8. ISSN 0139-5661.
- [5] DRÁBKOVÁ, Z. *Kreativní účetnictví a účetní podvody jako porušování věrného a poctivého obrazu účetnictví*. České Budějovice, 2011. Disertační práce. JU v Českých Budějovicích.
- [6] DRÁBKOVÁ, Z. *Possibilities to reduce audit risk using the CFEBT model to identify creative accounting and fraud in term of Czech accounting standars*. The International Scientific Conference INPROFORUM 2013. ISBN 978-80-7394-440-7. Dostupné z: <http://ocs.ef.jcu.cz/index.php/inproforum/INP2013/paper/viewFile/304/276>. (cit. 2014-03-10)
- [7] DRÁBKOVÁ, Z. *Účetní podvody versus věrný a poctivý obraz účetnictví*. Časopis účetnictví, 2009, roč. 10. ISSN 0139-5661.
- [8] DRÁBKOVÁ, Z. a KOUŘILOVÁ, J. *Kreativní účetnictví ve vazbě na účetní výkazy*. České Budějovice, 2009. 92 s. IG 1/09.
- [9] JAMESON, M. *A practical guide to creative accounting*. 1. vyd. London: Kogan Page, 1987. 166 s. ISBN 18-509-1301-3. Citace přejata z: HAVLŮJ, Z. *Kreativní účetnictví*. Praha, 2011. Diplomová práce. VŠE Praha.
- [10] JÍLEK, J. a SVOBODOVÁ, J. *Účetnictví podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS) 2013*. 3. vyd. Praha: Grada, 2012. 448 s. ISBN 978-80-247-4710-1.
- [11] KOVANICOVÁ, D. *Finanční účetnictví: světový koncept*. 4. aktualizované vyd. Praha: Polygon, 2003. 524 s. ISBN 80-727-3090-8.
- [12] KRUPOVÁ, L. *Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. Praha: Komora auditorů České republiky, 2001. 64 s. ISBN 978-80-90285-521.

- [13] MANTONE S., P. *Using analytics to detect possible fraud: tools and techniques*. 1. vyd. New Jersey: Wiley, 2013. 368 s. ISBN 978-1-118-58562-7.
- [14] MRKVIČKA, J. a KOLÁŘ, P. *Finanční analýza*. Praha: ASPI, 2006. 228 s. ISBN 80-735-7219-2.
- [15] PUTNOVÁ, A. a SEKNIČKA, P. *Etické řízení ve firmě: nástroje a metody: etický a sociální audit*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 166 s. ISBN 978-80-247-1621-3.
- [16] SEDLÁČEK, J. *Účetnictví podnikatelů po vstupu do Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-717-9859-2.
- [17] SPENCER, T. *Financial analysis*. United Kingdom: Select Knowledge Limited, 2001. 166 s. ISBN 0744-600596.
- [18] ZAHŘÁDKOVÁ, P. *Kreativní účetnictví*. Praha, 2008. Diplomová práce. VŠE Praha.

Internetové zdroje:

- [19] *Altmanovo Z-skóre*. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p1956-Altmanovo-Z-score.aspx>. (cit. 2014-04-01)
- [20] *Confédération Fiscale Européenne: Účetnictví a účetní výkaznictví v České republice*. Dostupné z: <http://www.cfe-eutax.org/taxation/taxation/income-taxes/accounting/czech-republic/CZ>. (cit. 2014-01-02)
- [21] *Čím dál víc podnikatelů žádá své účetní o manipulaci účetnictví*. 2014. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/novinky/detail/7608-cim-dal-vic-podnikatelu-zada-sve-ucetni-o-manipulaci-ucetnictvi/>. (cit. 2014-04-01)
- [22] *Hospodářské noviny: Účetní závěrku si letos záměrně vylepší pětina firem*. 2013. Dostupné z: <http://www.deloittelegal.cz/danovy-kruh/hospodarske-noviny-ucetni-zaverku-si-letos-zamerne-vylepsi-petina-firem.html>. (cit. 2014-03-07)
- [23] *Hospodářské noviny: Účetní závěrku si letos záměrně vylepší pětina firem*. 2013. Dostupné z: <http://www.deloittelegal.cz/hospodarske-noviny-ucetni-zaverku-si-letos-zamerne-vylepsi-petina-firem.html>. (cit. 2013-11-13)
- [24] *IAS 17 Leasingy/Leases*. Dostupné z: <http://www.ucetni-portal.cz/leasingy-leases-12-h.html>. (cit. 2014-04-05)
- [25] *Pětina českých podnikatelů chce od svých účetních zfalšování účetní závěrky*. 2013. Dostupné z: <http://cfoworld.cz/financni-sluzby/petina-ceskych-podnikatelu-chce-od-svych-ucetnich-zfalsovani-ucetni-zaverky-2210>. (cit. 2014-03-07)
- [26] *S-Ox (Sarbanes-Oxley Act)*. Dostupné z: <http://www.itbiz.cz/slovník/ekonomie/s-ox-sarbanes-oxley-act>. (cit. 2014-02-15)

- [27] *The role of book entries in income smoothing and big baths*. 1999. Dostupné z: <http://upetd.up.ac.za/thesis/available/etd-03032004-115957/unrestricted/05chapter5.pdf>. (cit. 2013-11-11)
- [28] *Účetní v účetních závěrkách na příkaz vedení či klientů lžou*. 2012. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/ucetni-v-ucetnich-zaverkach-na-prikaz-vedeni-ci-klientu-lzou/>. (cit. 2014-03-05)

Zákony a vyhlášky:

- [29] České účetní standardy
- [30] Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991Sb., o účetnictví
- [31] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
- [32] Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů
- [33] Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
- [34] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Seznam grafů, obrázků, příkladů a tabulek

Graf č. 1: Vývoj DSRI

Graf č. 2: Vývoj AQI

Graf č. 3: Vývoj dlouhodobých, oběžných a celkových aktiv

Graf č. 4: Vývoj SGI

Graf č. 5: Vývoj DEPI

Graf č. 6: Vývoj LVGI

Graf č. 7: Vývoj celkových aktiv a celkových závazků

Graf č. 8: Vývoj M – skóre za sledovaná období

Graf č. 9: Vývoj EBT a změny CF za sledovaná období

Graf č. 10: Vývoj Z – skóre za sledovaná období

Obrázek č. 1: Income smoothing a big bath

Obrázek č. 2: Tvorba opravné položky k pohledávkám a její promítnutí do výkazů

Obrázek č. 3: Anketní otázky Komory certifikovaných účetních

Příklad č. 1: Zařazení úroků z úvěru na pořízení dlouhodobého majetku

Příklad č. 2: Problematika „načasování“ technického zhodnocení

Příklad č. 3: Metody oceňování úbytků zásob

Příklad č. 4: Zachycení leasingu dle českých účetních předpisů

Příklad č. 5: Zachycení finančního leasingu dle mezinárodních účetních standardů

Příklad č. 6: Účetní zachycení faktoringu s případným zpětným postihem

Tabulka č. 1: Window dressing – hlavní techniky

Tabulka č. 2: Mimobilanční financování – hlavní techniky

Tabulka č. 3: Direktivy Evropské unie věnující se oblasti účetnictví

Tabulka č. 4: Proměnné modelu Beneish

Tabulka č. 5: Beneish model – vzorce ukazatelů

Tabulka č. 6: Interpretace výsledků Altmanova modelu

Tabulka č. 7: Zaúčtování rezerv, opravných položek a odpisů

Tabulka č. 8: Výsledné hodnoty jednotlivých ukazatelů M – skóre

Tabulka č. 9: Výsledné hodnoty M – skóre

Tabulka č. 10: Vývoj EBT a změny CF za sledovaná období

Tabulka č. 11: Výsledné hodnoty Altmanova Z – skóre

Přílohy

Příloha č. 1: Vymezení trestů dle jednotlivých zákonných předpisů

Příloha č. 2: Výňatek z mezinárodního standardu IAS 17 – klasifikace leasingů

Příloha č. 3: Vstupní proměnné pro výpočty modelů

Příloha č. 4: Rozvaha vybraného podniku (1. až 5. sledované účetní období)

Příloha č. 5: Výkaz zisků a ztrát vybraného podniku (1. až 5. sledované účetní období)

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Část sedmá – ustanovení společná, přechodná a závěrečná Správní delikty

§ 37

- (1) Účetní jednotka, která není podnikatelem, se dopustí přestupku tím, že
- nevede účetnictví podle § 4 odst. 2 až 6,
  - nesestaví účetní závěrku podle § 6 odst. 4, nebo nesestaví účetní závěrku ke dni stanovenému v § 19 odst. 1, nebo nevyhotoví výroční zprávu podle § 21 odst. 1 až 5,
  - vede účetnictví v rozporu s § 7 odst. 1 a 2,
  - vede účetnictví v rozporu s § 8 odst. 2,
  - jí sestavená účetní závěrka neobsahuje všechny povinné součásti uvedené v § 18 odst. 1 nebo 2,
  - v rozporu s § 20 odst. 1 nemá účetní závěrku ověřenou auditorem nebo v rozporu s § 21 odst. 6 nemá výroční zprávu ověřenou auditorem,
  - nezveřejní účetní závěrku nebo výroční zprávu podle § 21a, nebo
  - v rozporu s § 31 neuschová účetní záznamy.
- (2) Za přestupek lze uložit pokutu do výše
- 6 % hodnoty aktiv celkem podle § 20 odst. 1 písm. a) bodu 1, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. a) a b),
  - 3 % hodnoty aktiv celkem podle § 20 odst. 1 písm. a) bodu 1, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. c) až h).

§ 37a – Pokuty za účelem vymáhání splnění povinností

- (1) Účetní jednotka neuvedená v § 37 se dopustí správního deliktu tím, že
- nevede účetnictví podle § 4 odst. 1,
  - nesestaví účetní závěrku podle § 6 odst. 4, nebo nesestaví účetní závěrku ke dni stanovenému v § 19 odst. 1, nebo nevyhotoví výroční zprávu podle § 21 odst. 1 až 5,
  - vede účetnictví v rozporu s § 7 odst. 1 a 2,
  - vede účetnictví v rozporu s § 8 odst. 2,
  - jí sestavená účetní závěrka neobsahuje všechny povinné součásti uvedené v § 18 odst. 1 nebo 2,
  - v rozporu s § 19a odst. 1 nepoužije pro účtování a sestavení účetní závěrky mezinárodní účetní standardy,
  - v rozporu s § 20 odst. 1 nemá účetní závěrku ověřenou auditorem nebo v rozporu s § 21 odst. 6 nemá výroční zprávu ověřenou auditorem,
  - nezveřejní účetní závěrku nebo výroční zprávu podle § 21a,
  - nesestaví účetní výkazy za dílčí konsolidační celek státu nebo účetní výkazy za Českou republiku, ač je k tomu povinna podle § 23b,
  - v rozporu s § 31 neuschová účetní záznamy, nebo
  - nezajistí podmínky pro předávání účetních záznamů do centrálního systému účetních informací státu způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem vydaným na základě § 4 odst. 8 a § 23b odst. 534) nebo nepředá účetní záznam do centrálního systému účetních informací státu, ač jí tuto povinnost stanoví zákon nebo jiný právní předpis.
- (2) Konsolidující účetní jednotka se dopustí správního deliktu tím, že
- nesestaví konsolidovanou účetní závěrku podle § 6 odst. 4, nebo nesestaví konsolidovanou účetní závěrku ke dni stanovenému v § 23 odst. 2, nebo nevyhotoví konsolidovanou výroční zprávu podle § 22b odst. 2,
  - jí sestavená konsolidovaná účetní závěrka neobsahuje všechny povinné součásti podle § 18 odst. 1 nebo 2,
  - v rozporu s § 22 odst. 1 nemá konsolidovanou účetní závěrku ověřenou auditorem nebo v rozporu s § 22b odst. 2 nemá konsolidovanou výroční zprávu ověřenou auditorem,
  - nezveřejní účetní závěrku nebo výroční zprávu podle § 21a, nebo
  - v rozporu s § 23a odst. 1 nepoužije pro sestavení konsolidované účetní závěrky mezinárodní účetní standardy.
- (3) Za správní delikt se uloží pokuta do výše
- 6 % hodnoty aktiv celkem podle § 20 odst. 1 písm. a) bodu 1, jde-li o správní delikt podle

- odstavce 1 písm. a), b) a f),
b) 3 % hodnoty aktiv celkem podle § 20 odst. 1 písm. a) bodu 1, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. c) až e) a g) až j),
c) 3 % hodnoty konsolidovaných aktiv celkem podle § 22a odst. 1 bodu 1, jde-li o správní delikt podle odstavce 2,
d) 5 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. k) a není-li dále stanoveno jinak.

Zdroj: zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Hlava V – trestné činy proti majetku

§ 205 – Krádež

- (1) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a
  - a) způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou,
  - b) čin spáchá vloupáním,
  - c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí,
  - d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo
  - e) čin spáchá na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace osob,bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (2) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.
- (4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
  - b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo
  - c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.
- (5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,
  - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo
  - b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).
- (6) Příprava je trestná.

§ 206 – Zpronevěra majetku

- (1) Kdo si přisvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 větší škodu.
- (4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
  - b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného,
  - c) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo
  - d) způsobí-li takovým činem značnou škodu.
- (5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,
  - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo
  - b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).
- (6) Příprava je trestná.

Hlava VI – trestné činy hospodářské

Díl 2 – trestné činy daňové, poplatkové a devizové

§ 240 – Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

- (1) Kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nejméně se dvěma osobami,
  - b) poruší-li k usnadnění takového činu úřední uzávěru, nebo
  - c) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.
- (3) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve velkém rozsahu.

§ 241 – Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby

- (1) Kdo ve větším rozsahu nesplní jako zaměstnavatel nebo plátce svoji zákonnou povinnost odvést za zaměstnance nebo jinou osobu daň, pojistné na sociální zabezpečení, pojistné na zdravotní pojištění nebo jinou podobnou povinnou platbu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti. Kdo ve větším rozsahu nesplní jako zaměstnavatel nebo plátce svoji zákonnou povinnost odvést za zaměstnance nebo jinou osobu daň, pojistné na důchodové spoření, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na zdravotní pojištění, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.
- (3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 254 – Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

- (1) Kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, nebo kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady změní, zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají, a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje v podkladech sloužících pro zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek anebo v takových podkladech zamlčí podstatné skutečnosti, kdo v podkladech sloužících pro vypracování znaleckého posudku, který se přikládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo v takových podkladech zamlčí podstatné údaje, nebo kdo jiného ohrozí nebo omezí na právech tím, že bez zbytečného odkladu nepodá návrh na zápis zákonem stanoveného údaje do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek nebo neuloží listinu do sbírky listin, ač je k tomu podle zákona nebo smlouvy povinen.
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku značnou škodu.
- (4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu velkého rozsahu.

Zdroj: zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Klasifikace leasingů

- (7) Klasifikace leasingů přijatá v tomto standardu je založena na rozsahu, ve kterém rizika a odměny související s vlastnictvím pronajatého aktiva náleží pronajímateli nebo nájemci. Rizika zahrnují možnosti ztrát z nevyužití kapacity nebo technologické zastaralosti a kolísání návratnosti vzhledem k měnícím se ekonomickým podmínkám. Odměny mohou být představovány očekáváním výnosových operací během ekonomické životnosti aktiva a ziskem ze zhodnocení nebo realizace zbytkové hodnoty aktiva.
- (8) Leasing je klasifikován jako finanční leasing, jestliže se převádějí všechna podstatná rizika a odměny vyplývající z vlastnictví. Leasing je klasifikován jako operativní leasing, jestliže se nepřevádějí všechna podstatná rizika a odměny vyplývající z vlastnictví.
- (9) Vzhledem k tomu, že transakce mezi pronajímatelem a nájemcem je založena na leasingové smlouvě mezi nimi, je vhodné použít konzistentní definice. Aplikace těchto definic na odlišné okolnosti, které mohou nastat u pronajímatele a nájemce, může vést k tomu, že stejný leasing bude pronajímatelem a nájemcem klasifikován odlišně. To může být například případ, kdy má pronajímatel užitek ze záruky za zbytkovou hodnotu poskytnuté stranou nespřízněnou s nájemcem.
- (10) Zda je leasing finančním leasingem nebo operativním leasingem, záleží spíše na podstatě transakce než na formě smlouvy¹. Příklady situací, které by samostatně nebo v kombinaci obvykle vedly ke klasifikaci leasingu jako finančního leasingu, jsou:
- a) leasing, kdy se na konci nájemní doby převádí vlastnictví aktiva na nájemce;
  - b) nájemce má opci koupit aktivum za cenu, o které se předpokládá, že bude podstatně nižší než reálná hodnota k datu možného využití opce, a v době vzniku leasingu je dostatečně jisté, že tato opce bude využita;
  - c) doba leasingu je sjednána na podstatnou část ekonomické životnosti aktiva, i když vlastnictví není převedeno;
  - d) k počátku leasingu se současná hodnota minimálních leasingových plateb při nejmenším rovná reálné hodnotě pronajatého aktiva a
  - e) pronajatá aktiva jsou tak zvláštní povahy, že pouze tento konkrétní nájemce je může využít bez zásadních úprav.
- (11) Indikátory situací, které jednotlivě nebo v kombinaci mohou vést také ke klasifikaci leasingu jako finančního leasingu, jsou:
- a) pokud nájemce zruší leasing, pronajímatelovy ztráty spojené se zrušením leasingu jdou na vrub nájemce;
  - b) zisky nebo ztráty vlivem pohybu reálné hodnoty zbytkové hodnoty připadají nájemci (například ve formě slevy na nájemném rovnající se větší části výtěžku z prodeje aktiva na konci leasingu) a
  - c) nájemce je schopen pokračovat v leasingu v dalším období za nájemné, které je podstatně nižší než tržní nájemné.

Příloha č. 3: Vstupní proměnné pro výpočty modelů

Vstupní data (v tis. Kč)	Sledované období				
	1. rok	2. rok	3. rok	4. rok	5. rok
Celková aktiva	104 971	112 271	105 266	77 530	99 490
Dlouhodobá aktiva	22 986	28 441	37 819	38 617	53 527
- dlouhodobý hmotný majetek	22 841	28 296	37 674	38 472	53 382
Oběžná aktiva	81 557	83 294	67 015	38 562	45 833
Celkové pohledávky	38 870	37 930	35 003	23 189	33 010
- krátkodobé pohledávky	38 870	37 930	35 003	23 189	33 010
Základní kapitál	3 890	3 890	3 890	3 890	3 890
Celkové závazky	71 395	78 318	71 893	72 140	92 959
- krátkodobé závazky	60 101	77 429	70 744	67 315	91 312
- dlouhodobé závazky	224	889	1 149	1 825	1 647
- rezervy	11 070	0	0	3 000	0
Pracovní kapitál	81 557	83 294	67 015	38 562	45 833
Čistý pracovní kapitál	21 456	5 865	- 3 729	- 28 753	1 141
Celkové tržby	413 022	387 625	398 130	326 195	258 087
Odpisy	6 265	3 885	4 424	5 331	6 121
Náklady na prodej	61 880	66 458	60 660	45 176	22 418
Náklady na prodej, správu a administrativu	423 345	398 367	399 899	349 962	261 134
EBIT	- 1 390	1 104	- 472	- 27 146	795
- EBT = výsledek hospodaření před zdaněním	- 1 390	1 083	- 472	- 27 146	795
- nákladové úroky	0	21	0	0	0
Zadržené výdělků	29 637	30 055	29 323	1 500	2 641
- fondy ze zisku	778	778	778	778	778
- výsledek hospodaření minulých let	28 709	28 859	29 277	28 544	722
- výsledek hospodaření běžného účetního období	150	418	- 732	- 27 822	1 141
CF z provozní činnosti	1 331	9 035	18 068	81	17 895

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů vybraného podniku

Příloha č. 4: Rozvaha vybraného podniku (1. až 5. sledované účetní období)

Zpracováno v souladu s vyhláškou č. 500/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů	ROZVAHA (BILANCE) ke dni... (v celých tisících Kč) IČ	Obchodní firma nebo jiný název účetní jednotky Sídlo, bydliště nebo místo podnikání účetní jednotky
--	---	--

označ.	Text	řád.	Sledované účetní období				
			1. rok	2. rok	3. rok	4. rok	5. rok
	AKTIVA CELKEM	001	104 971	112 271	105 266	77 530	99 490
B.	Dlouhodobý majetek	003	22 986	28 441	37 819	38 616	53 527
B.II.	Dlouhodobý hmotný majetek	013	22 841	28 296	37 674	38 471	53 382
1	Pozemky	014	522	722	722	722	0
2	Stavby	015	17 922	17 361	16 401	16 523	20 524
3	Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	016	4 176	9 587	18 323	14 566	19 464
7	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	020	221	626	2 228	6 660	13 394
B.III.	Dlouhodobý finanční majetek	023	145	145	145	145	145
3	Ostatní dlouhodobé cenné papíry a podíly	026	145	145	145	145	145
C.	Oběžná aktiva	031	81 557	83 294	67 015	38 563	45 833
C.I.	Zásoby	032	23 624	26 351	24 221	13 574	10 707
1	Materiál	033	5 975	4 714	4 391	2 994	4 550
2	Nedokončená výroba a polotovary	034	6 011	5 312	6 166	5 664	3 684
3	Výrobky	035	666	1 378	599	615	502
5	Zboží	037	10 972	14 947	13 065	4 301	1 971
C.III.	Krátkodobé pohledávky	048	38 870	37 930	35 003	23 190	33 010
1	Pohledávky z obchodních vztahů	049	37 862	36 092	34 322	22 618	19 209

6	Stát – daňové pohledávky	054	0	0	29	4	13 147
7	Krátkodobé poskytnuté zálohy	055	361	769	326	207	192
8	Dohadné účty aktivní	056	460	910	326	347	316
9	Jiné pohledávky	057	187	159	0	14	146
C.IV.	Krátkodobý finanční majetek	058	19 063	19 013	7 791	1 799	2 116
1	Peníze	059	1 221	776	440	58	115
2	Účty v bankách	060	17 842	18 237	7 351	1 741	2 001
D.I.	Časové rozlišení	063	428	536	432	351	130
1	Náklady příštích období	064	427	533	429	351	89
3	Příjmy příštích období	066	1	3	3	0	41
	PASIVA CELKEM	067	104 971	112 271	105 266	77 530	99 490
A.	Vlastní kapitál	068	33 527	33 945	33 213	5 390	6 531
A.I.	Základní kapitál	069	3 890	3 890	3 890	3 890	3 890
1	Základní kapitál	070	3 890	3 890	3 890	3 890	3 890
A.III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku	079	778	778	778	778	778
1	Zákonný rezervní fond/Nedělitelný fond	080	778	778	778	778	778
A.IV.	Výsledek hospodaření minulých let	082	28 709	28 859	29 277	28 544	722
1	Nerozdělený zisk minulých let	083	28 709	28 859	29 277	28 544	722
A.V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	085	150	418	- 732	- 27 822	1 141
B.	Cizí zdroje	086	71 395	78 318	71 893	72 140	92 959
B.I.	Rezervy	087	11 070	0	0	3 000	0
1	Rezervy podle zvláštních právních předpisů	088	11 070	0	0	3 000	0
B.II.	Dlouhodobé závazky	092	224	889	1 149	1 825	1 647
9	Jiné závazky	101	0	0	0	0	169
10	Odložený daňový závazek	102	224	889	1 149	1 825	1 478
B.III.	Krátkodobé závazky	103	60 101	77 429	70 744	67 315	91 312
1	Závazky z obchodních vztahů	104	56 876	68 192	62 419	63 523	80 363
5	Závazky k zaměstnancům	108	671	735	867	918	943
6	Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	109	332	330	406	434	433

7	Stát – daňové závazky a pohledávky	110	843	193	252	645	91
8	Krátkodobé přijaté zálohy	111	0	6 476	2004	0	9 458
10	Dohadné účty pasivní	113	1 379	1 503	1 326	1 412	24
11	Jiné závazky	114	0	0	3 470	383	0
C.I.	Časové rozlišení	119	49	8	160	0	0
1	Výdaje příštích období	120	6	8	0	0	0
2	Výnosy příštích období	121	43	0	160	0	0

Okamžik sestavení	Podpisový záznam statutárního orgánu nebo fyzické osoby, která je účetní jednotkou
-------------------	--

Zdroj: Obchodní rejstřík a Sběrka listin

Příloha č. 5: Výkaz zisků a ztrát vybraného podniku (1. až 5. sledované účetní období)

Zpracováno v souladu s vyhláškou č. 500/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů	VÝKAZ ZISKŮ A ZTRÁT ke dni... (v celých tisících Kč) IČ	Obchodní firma nebo jiný název účetní jednotky Sídlo, bydliště nebo místo podnikání účetní jednotky
--	---	--

označ.	Text	řád.	Sledované účetní období				
			1. rok	2. rok	3. rok	4. rok	5. rok
I.	Tržby za prodej zboží	01	75 224	76 717	68 970	51 225	25 245
A.	Náklady vynaložené na prodané zboží	02	61 880	66 458	60 660	45 176	22 418
+	Obchodní marže	03	13 344	10 259	8 310	6 049	2 827
II.	Výkony	04	337 866	309 835	328 721	274 464	230 137
1	Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	05	337 798	309 822	328 645	274 950	232 231
2	Změna stavu zásob vlastní výroby	06	68	13	76	- 486	- 2 094
B.	Výkonová spotřeba	08	332 561	313 900	318 826	281 201	216 095
1	Spotřeba materiálu a energie	09	293 478	282 026	288 914	262 786	199 852
2	Služby	10	39 083	31 874	29 912	18 415	16 243
+	Přidaná hodnota	11	18 649	6 194	18 205	- 688	16 869
C.	Osobní náklady	12	12 971	13 403	15 585	16 339	15 827
1	Mzdové náklady	13	9 197	9 073	10 708	11 129	10 962
2	Odměny členům orgánů společnosti a družstva	14	444	1 080	1 080	1 158	1 140
3	Náklady na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění	15	3 200	3 172	3 733	3 996	3 676
4	Sociální náklady	16	130	78	64	56	49
D.	Daně a poplatky	17	636	566	384	359	559
E.	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	18	6 265	3 885	4 424	5 331	6 121

III.	Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	19	267	1 201	1 432	351	7 142
1	Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	20	60	387	1 294	55	7 135
2	Tržby z prodeje materiálu	21	207	814	138	296	7
F.	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu	22	205	184	175	346	3 577
1	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	23	0	132	102	0	3 503
2	Prodaný materiál	24	205	52	73	346	74
G.	Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	25	- 8 745	- 10 435	534	1 830	- 3 366
IV.	Ostatní provozní výnosy	26	0	1 086	515	20	611
H.	Ostatní provozní náklady	27	9 032	155	20	1 556	144
*	Provozní výsledek hospodaření	30	- 1 448	723	- 970	- 26 078	1 790
X.	Výnosové úroky	42	210	342	140	72	45
N.	Nákladové úroky	43	0	21	0	0	0
XI.	Ostatní finanční výnosy	44	1 023	1 665	1 835	1 575	872
O.	Ostatní finanční náklady	45	1 479	1 632	2 269	2 717	1 899
*	Finanční výsledek hospodaření	48	- 246	354	- 294	- 1 070	- 982
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost	49	- 1 540	665	260	676	- 346
2	- odložená	51	- 1 540	665	260	676	- 346
**	Výsledek hospodaření za běžnou činnost	52	- 154	412	- 1 524	- 27 824	1 154
XIII.	Mimořádné výnosy	53	708	6	792	2	2
R.	Mimořádné náklady	54	404	0	0	0	15
*	Mimořádný výsledek hospodaření	58	304	6	792	2	- 13
***	Výsledek hospodaření za účetní období	60	150	418	- 732	- 27 822	1 141
****	Výsledek hospodaření před zdaněním	61	- 1 390	1 083	- 472	- 27 146	795

Okamžik sestavení	Podpisový záznam statutárního orgánu nebo fyzické osoby, která je účetní jednotkou
-------------------	--

Zdroj: Obchodní rejstřík a Sběrka listin